საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მუშაობა 2012 წლის არჩევნების შემდეგ

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“, „საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის“, „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC)“ და „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“ ერთობლივი ანგარიში

2014 წლის აპრილი
თბილისი

სარჩევი

1. შესავალი 3
2. საკანონმდებლო ინიციატივები 5
2.1. შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგია 5
2.2. „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი 5
2.3. რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფის მარეგულირებელი ნორმები 6
2.4. მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების გადავადება 7
2.5. დაცვის მხარისთვის დამატებითი უფლებების მინიჭების გადავადება 8
3. შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ შეკრების თავისუფლების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობის შეფასება 9
3.1. ოპოზიციური პარტიის შეკრებების უსაფრთხოების დაცვა 9
3.2. მშრომელთა გამოხატვის თავისუფლების დაცვა 10
3.3. უმცირესობათა გამოხატვის თავისუფლების დაცვა 10
3.4. შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ რელიგიის თავისუფლების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობის შეფასება 12
3.4.1. ნიგვზიანში, წინწყაროსა და სამთაწყაროში მომხდარი რელიგიური კონფლიქტები 13
3.4.2. სოფელ ჭელაში მდებარე მეჩეთის მინარეთის უკანონო დემონტაჟის ფაქტი 14
3.4.3. იეჰოვას მოწმეთა მიმართ ძალადობის ფაქტები 15
3.4.4. ხანუქას დღესასწაულთან დაკავშირებული ინციდენტი 16
3.4.5. ფირუზ წულუკიძისა და თემურ ბახუნტარაძის საქმე 16
3.4.6. პანკისის ხეობაში მცხოვრები მუსლიმებისთვის გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვა 17
დასკვნა 18
4. თვალთვალი და მიყურადება 19
4.1. არსებული პრაქტიკა 19
4.2. შინაგან საქმეთა სამინისტროში აღმოჩენილი არქივის მართვა 19
4.3. „შავი ყუთები“ მობილური ოპერატორების ოფისებში 20
4.4. პირადი ცხოვრების ამსახველი და სხვა ვიდეომასალების გავრცელება და შესაბამისი ფაქტების ეფექტიანი გამოძიება 21
5. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ შინაგან საქმეთა სამინისტროში განხორციელებული საკადრო ცვლილებები 23
5.1. სამინისტროში პერსონალის აყვანის ახალი წესი 23
5.2. სამინისტროში განხორციელებული საკადრო პოლიტიკა 24
5.3. სამინისტროს ყოფილი მაღალჩინოსნების სხვა სახელმწიფო უწყებებში დანიშვნა 24
6. ცალკეული პრობლემური შემთხვევების შეფასება 26
6.1. პოლიციის მიერ ჩატარებული რეიდები 26
6.2. რელიგიის თავისუფლება (სოფელი ჭელა, ახალციხე და სხვა) 27
6.3. საქართველოს სახალხო დამცველის საქმიანობისთვის ხელის შეშლა 31
6.4. შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა მიერ ჩადენილი სავარაუდო დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიების პრობლემა 32
7. რეკომენდაციები 41

1. შესავალი

ეს ანგარიში ოთხი არასამთავრობო ორგანიზაციის – „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“, „საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის“, „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC)“ და „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“ ერთობლივი ნაშრომია. იგი 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს (შსს) საქმიანობის მონიტორინგის შედეგებს წარმოადგენს და 2012 წლის ნოემბრიდან 2014 წლის მარტამდე პერიოდს მოიცავს. ანგარიშში შეფასებულია სამინისტროს მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ინიციატივები, შეკრების თავისუფლების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობა და დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად გატარებული ღონისძიებები. მასში ასევე საუბარია შსს-ის თანამშრომელთა მიერ უფლებამოსილების გადამეტების სავარაუდო ფაქტებზე. ანგარიშში შეფასებულია არჩევნების შემდეგ შსს-ში განხორციელებული საკადრო ცვლილებები და ადამიანის უფლებების დასაცავად სამინისტროს მიერ ჩატარებული მუშაობის შედეგები.

საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების დღიდან სამართალდამცავი უწყებების საქმიანობა ერთ-ერთი ყველაზე პრობლემური საკითხი იყო. ვარდების რევოლუციამდე შსს-ის მუშაობა კორუფციის და ადამიანის უფლებათა დარღვევის გამო კრიტიკას ვერ უძლებდა. რევოლუციის შემდეგ პოლიციაში კორუფციის აღმოფხვრის, კვალიფიციური კადრების მოზიდვის და სამინისტროს მოდერნიზაციის მიზნით მნიშვნელოვანი რეფორმები გატარდა, თუმცა რჩებოდა პრობლემები ადამიანის უფლებების დარღვევის, პოლიციელთა მიერ უფლებამოსილების გადამეტების და უწყების პოლიტიზების კუთხით.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებამდე ოპოზიციაში მყოფი ძალების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დანაპირები სწორედ შსს-ის რეფორმას უკავშირდებოდა. სიღრმისეული რეფორმა სამინისტროდან უშიშროების ნაწილის გამოყოფასაც გულისხმობდა. სწორედ ამიტომ გადავწყვიტეთ ახალი ხელისუფლების პირობებში პოლიციის მუშაობის შეფასება.

მონიტორინგის შედეგად საანგარიშო პერიოდში რამდენიმე მნიშვნელოვანი ტენდენცია გამოიკვეთა:

- მიუხედავად იმისა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მაშინვე შეიმუშავა განვითარების სტრატეგია, მასში არ მოხვდა სამინისტროდან უშიშროების ნაწილის გამოყოფის საკითხი;
- „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის შემუშავების ფაქტი დადებითად უნდა შეფასდეს, რადგან პოლიცია მე-20 საუკუნის 90-იან წლებში მიღებული კანონით მოქმედებდა. თუმცა ახალ კანონში დარჩა მნიშვნელოვანი პრობლემები, მათ შორის, ის რეპრესიული მექანიზმები, რომლებიც პოლიციელმა შეიძლება არა მარტო დანაშაულის თავიდან აცილებისთვის, არამედ ადამიანის უფლებების ხელყოფისთვისაც გამოიყენოს;
- შსს-ის ზოგიერთი საკანონმდებლო ინიციატივა აშკარად არაპროგრესული იყო და სამართალდაცვის სფეროში რეფორმების გატარებას აფერხებდა. მაგალითად, მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების 2 წლით გადავადება უკან გადადგმულ ნაბიჯად უნდა იქნეს მიჩნეული. იგივე შეიძლება ითქვას ადვოკატის უფლებების გაზრდისკენ მიმართული საკანონმდებლო ცვლილების ამოქმედების გადავადებაზე;
- შეკრების თავისუფლების უზრუნველყოფის კუთხით სამინისტროს თავდაპირველად გარკვეული პრობლემები ჰქონდა. ოპოზიციური პარტიის შეკრებების უსაფრთხოების დაცვა მთავარ გამოწვევად რჩებოდა. ამის მკაფიო მაგალითი 2013 წლის თებერვალში საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის შენობასთან განვითარებული მოვლენები იყო. გარკვეული პერიოდის შემდეგ ამ მხრივ მდგომარეობა გაუმჯობესდა, განსაკუთრებით 2013 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პერიოდში (გარკვეული გამონაკლისების

გარდა). თუმცა კვლავ პრობლემაა სავარაუდო დამნაშავეთა მიმართ დაბალი სანქციების გამოყენება;

- რელიგიის თავისუფლებისა და უმცირესობათა გამოხატვის თავისუფლების უზრუნველსაყოფად შსს-ის მიერ განხორციელებული საქმიანობა აშკარად უარყოფითად უნდა შეფასდეს. ქვეყანაში რელიგიის თავისუფლების კუთხით მწვავე სისტემური პრობლემები არსებობს. თუმცა განვითარებულმა მოვლენებმა ცხადყო, რომ პოლიციამ ვერ მოახერხა აღნიშნული პრობლემების ეფექტიანად გადაჭრა. კერძოდ, 2013 წლის 17 მაისის აქციის დროს პოლიციამ ვერ უზრუნველყო მისი ჩატარებისთვის აუცილებელი უსაფრთხოების ღონისძიებების ეფექტიანად დაგეგმვა, დამნაშავეთა დაკავება და მათ მიმართ ადეკვატური სანქციების გამოყენება;
- პრობლემად რჩება შსს-ში ოპერატიული თვალთვალისა და მიყურადების ძველი, მანკიერი სისტემის არსებობა, აგრეთვე სათანადო კანონმდებლობის საერთაშორისო სტანდარტებთან შეუსაბამობა;
- რამდენიმე შემთხვევაში მოწმეებზე ზეწოლა განხორციელდა და გამოძიებაც არაეფექტიანად ჩატარდა;
- დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად ე. წ. რეიდების ჩატარებისას პოლიციელთა მიერ უფლებამოსილების გადამეტების გამო დაირღვა მოქალაქეთა უფლებები;
- მნიშვნელოვანი პრობლემაა შსს-ის თანამშრომელთა მიერ უფლებამოსილების გადამეტების ფაქტების გამოძიება, რადგან ასეთი სამართალდარღვევების გამოძიების დამოუკიდებელი და ეფექტიანი მექანიზმი არ არსებობს.

2. საკანონმდებლო ინიციატივები

2013 წელს შინაგან საქმეთა სამინისტრო რამდენიმე კანონპროექტის შემუშავებაში მონაწილეობდა. საქართველოს პარლამენტმა განიხილა და მიიღო სამინისტროს მიერ ინიციირებული შემდეგი კანონპროექტები: „საგზაო მოძრაობის შესახებ“, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს მიერ გაწეული მომსახურებისათვის დაწესებული საფასურისა და ვადების შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, „საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, „უმაღლესი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, „სამართალდაცვით სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის შესახებ“, „დიპლომატიური სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“.

შსს-მ ასევე წარადგინა კანონპროექტი „საქართველოს სასაზღვრო პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, რომელსაც საქართველოს პარლამენტმა მხარი არ დაუჭირა.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგია და 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ შსს-ის მიერ ინიციირებული რამდენიმე გახმაურებული კანონპროექტი, რომლებიც საქართველოს პარლამენტმა განიხილა.

2.1. შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგია

2013 წელს შსს-მ საზოგადოებას შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგია[1] წარუდგინა, რაც თავისთავად მისასალმებელი ფაქტი იყო. შინაგან საქმეთა სამინისტროში გასატარებელი რეფორმის უმთავრეს ამოცანად მისი დეპოლიტიზება განისაზღვრა. სტრატეგიით დაიგეგმა სამინისტროს რესტრუქტურიზაცია, რეფორმებისა და განვითარების სააგენტოს შექმნა, გრძელვადიანი სტრატეგიის შემუშავება, საზოგადოებაზე ორიენტირებული პოლიციის ჩამოყალიბება, ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის დანერგვა, სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა, ადამიანური რესურსების მართვის გაუმჯობესება, ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა ჩართულობა და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა სამინისტროს სისტემაში. სამწუხაროდ, სტრატეგიაში არ იყო ნახსენები შინაგან საქმეთა სამინისტროდან უშიშროების ნაწილის გამოყოფა.

საზოგადოების ჩართულობა

არასამთავრობო ორგანიზაციებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, ჩართულიყვნენ შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგიის შემუშავების პროცესში.

2.2. „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი

„პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონი 2014 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა. იგი საქართველოს პარლამენტმა 2013 წლის 4 ოქტომბერს მიიღო. კანონის თანახმად, პოლიცია ინარჩუნებს აღმასრულებელი ხელისუფლების განმახორციელებელი სამართალდამცავი დაწესებულების სტატუსს, თუმცა აღარ არის გასამხედროებული დაწესებულება.

კანონის სპეციალური თავი ეთმობა იძულების ღონისძიებების, მათ შორის, სპეციალური

[1] საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2013 წლის განვითარების სტრატეგია. http://police.ge/files/pdf/misia%20da%20strategia/__2013_22.pdf

საშუალებებისა და ცეცხლსასროლი იარაღის, გამოყენების შემთხვევებს. ასეთ შემთხვევებში პოლიციელი ვალდებულია დაიცვას თანაზომიერების პრინციპი, რაც იმას ნიშნავს, რომ პოლიციელმა უნდა გამოიყენოს მხოლოდ ის საპოლიციო ღონისძიება, რომელიც იქნება გამოსადეგი, აუცილებელი და პროპორციული. შეიძლება ითქვას, რომ ეს არის ერთგვარი გარანტია პოლიციელის მიერ უფლებამოსილების გადამეტების წინააღმდეგ.

კანონით უზრუნველყოფილ იქნა პოლიციელის სამსახურში მიღებისა და სამსახურიდან დათხოვნის წესების და სოციალური დაცვის გარანტიების კანონმდებლობასთან შესაბამისობა. კანონში მკაფიოდ ჩაიწერა, რომ პოლიციელის ქმედებაში დანაშაულის ნიშნების გამოვლენის შემთხვევაში გენერალური ინსპექცია შესაბამის მასალებს საქართველოს მთავარ პროკურატურას გადასცემს. აღნიშნული ნორმა ამ მხრივ მდგომარეობას მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს, ვინაიდან მანამდე პოლიციის მიერ საკუთარი თანამშრომლის წინააღმდეგ საქმის წარმოებისას შესაძლებელი იყო ინტერესთა კონფლიქტის არსებობა, ახალი კანონის მიხედვით კი, ასეთ შემთხვევაში გამოძიებას პროკურატურის შესაბამისი ორგანო ახორციელებს, რაც აღნიშნულ რისკს საგრძნობლად ამცირებს.

ამასთანავე, კანონში რჩება პრობლემები, მათ შორის, პრევენციული ღონისძიებები (სპეციალური საპოლიციო კონტროლი, პირის ან სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილების ან ნივთის ფაქტობრივი ფლობის შეზღუდვა), რომლებიც არაერთგვაროვანი გამოყენების და ადამიანის უფლებების ხელყოფის საფრთხეს შეიცავს. არასამთავრობო ორგანიზაციათა შენიშვნების მიუხედავად, ამ საკითხებზე შეთანხმება ვერ მოხერხდა.

საზოგადოების ჩართულობა

„პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის შემუშავების პირველ ეტაპზე საზოგადოების წარმომადგენლებთან რამდენიმე შეხვედრა გაიმართა. კანონის მიღებული რედაქცია არასამთავრობო ორგანიზაციების აქტიური მონაწილეობით შემუშავდა, რაც ერთმნიშვნელოვნად დადებითი პრეცედენტია. საკომიტეტო განხილვაში მონაწილე ორგანიზაციების რეკომენდაციით დაიხვეწა რამდენიმე საპოლიციო ღონისძიების განხორციელების წესი, აგრეთვე პოლიციაში სამსახურის გავლასთან დაკავშირებული საკითხები.

2.3. რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფის მარეგულირებელი ნორმები

2013 წლის ნოემბერში მნიშვნელოვანი გამოხმაურება მოჰყვა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ ინიცირებულ კანონპროექტს, რომელიც საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსისთვის ახალი, 169[1] მუხლის დამატებას ითვალისწინებდა. კანონპროექტის მიხედვით, პირს ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა დაეკისრებოდა იმ შემთხვევაში, თუ იგი თავისი განცხადებით ან ქმედებით რელიგიური სიწმინდის, რელიგიური ორგანიზაციის, ღვთისმსახურის ან მორწმუნის მიმართ სიძულვილს საჯაროდ გამოხატავდა, რაც მიზნად ისახავდა მორწმუნეთა რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფას, ან თუ პირის საჯარო გამოხატვაში რელიგიური შუღლი და სიძულვილი ჩანდა ან ის ამგვარი ქმედებისკენ საჯარო მოწოდებას შეიცავდა.

სამოქალაქო სექტორი გამოეხმაურა აღნიშნული კანონპროექტის საპარლამენტო განხილვას. მისი წარმომადგენლები მოუწოდებდნენ საქართველოს პარლამენტს, მხარი არ დაეჭირა საკანონმდებლო ცვლილებისთვის, რომელიც გამოხატვის თავისუფლებაზე თვითნებურ და გაუმართლებელ შინაარსობრივ შეზღუდვას დააწესებდა და საფრთხეს შეუქმნიდა თავისუფალ საჯარო დებატებს საზოგადოებაში.[2]

---

[2] საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ერთობლივი განცხადება: „საზოგადოებრივი ორგანიზაციები საქართველოს პარლამენტს მოუწოდებენ არ მიიღოს კანონი, რომელიც ადმინისტრაციულ პასუხისმგებლობას აწესებს მორწმუნეთა

შემოთავაზებული საკანონმდებლო ცვლილებით გათვალისწინებული, გამოხატვის თავისუფლებასთან დაკავშირებული შინაარსობრივი შეზღუდვა პირდაპირ ეწინააღმდეგებოდა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს და საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ დადგენილ სტანდარტებს. ამიტომ არასამთავრობო ორგანიზაციებმა აღნიშნული კანონპროექტი არაერთხელ გააკრიტიკეს.

მოგვიანებით მთავრობამ ეს კანონპროექტი პარლამენტიდან გამოიხმო, რაც სამოქალაქო სექტორმა პოზიტიურ ნაბიჯად შეაფასა. მისასალმებელია მთავრობის გადაწყვეტილება, უარი ეთქვა საკანონმდებლო ცვლილებაზე, რომელიც გამოხატვის თავისუფლებას მნიშვნელოვან საფრთხეს შეუქმნიდა.

საზოგადოების ჩართულობა

საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში ცვლილების შეტანის თაობაზე შსს-ის მიერ ინიციირებული კანონპროექტის საპარლამენტო განხილვისას მეორე მოსმენაზე სამინისტრომ ყველასთვის მოულოდნელად, საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტის დარღვევით, რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფის მარეგულირებელი ნორმა წარმოადგინა. ეს ნორმა არასამთავრობო სექტორთან განხილული არ ყოფილა; უფრო მეტიც, მის შესახებ წინასწარ ინფორმაციაც კი არ გავრცელებულა.

2.4. მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების გადავადება

საქართველოს პარლამენტმა განიხილა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ ინიცირებული კანონპროექტი მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების გადავადების შესახებ და მხარი დაუჭირა ამ წესის ამოქმედების ვადის კიდევ ერთხელ გადაწევას.

მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების 2015 წლის 31 დეკემბრამდე გადავადება ერთმნიშვნელოვნად უარყოფითი ფაქტია და პირდაპირ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებულ უფლებებს. ამასთანავე, აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილების მიღება შეაფერხებს სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების განვითარებას და კიდევ ერთხელ გაახანგრძლივებს სისხლის სამართლის პროცესში მხარეების არათანაბარ მდგომარეობას. მოწმის დაკითხვის ახალი წესი აუქმებს ბრალდების მხარისათვის მინიჭებულ გაუმართლებელ უპირატესობებს და მხარეთა თანასწორობას უზრუნველყოფს. კერძოდ, გამოძიების ეტაპზე მხოლოდ ბრალდების მხარე სავალდებულო წესით ვეღარ მიიღებს მოწმის ჩვენებას. სანაცვლოდ მოწმე ბრალდებისა და დაცვის მხარეების მიერ თანაბარ პირობებში სავალდებულო წესით მხოლოდ სასამართლო პროცესზე დაიკითხება.

სამოქალაქო სექტორის არაერთი მოთხოვნის[3] მიუხედავად, საქართველოს პარლამენტმა 2013 წლის 26 დეკემბერს მიიღო აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილება და მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედება გადაავადა.

საზოგადოების ჩართულობა

მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნულ საკითხზე არასამთავრობო სექტორი და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია ხშირად საუბრობდნენ და მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედებასაც ელოდებოდნენ, ისინი არ ყოფილან ჩართული კონსულტაციებში და საკანონმდებლო ცვლილების

რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფისათვის“. http://transparency.ge/post/general-announcement/sazogadoebrivi-organizatsiebi-sakartvelos-parlaments-moutsodeben-ar-miighos-kanoni

[3] „კოალიცია დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის“, განცხადება მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების მორიგ გადავადებასთან დაკავშირებით. http://transparency.ge/post/general-announcement/gantskhadeba-motsmis-dakitkhvis-akhali-tsesis-amokmedebis-morig-gadavadeba

განხილვაში; უფრო მეტიც, არც მთავრობას, არც პარლამენტს და არც პრეზიდენტს სამოქალაქო სექტორის არცერთი მიმართვა და რეკომენდაცია არ გაუთვალისწინებია.

2.5. დაცვის მხარისთვის დამატებითი უფლებების მინიჭების გადავადება

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის თაობაზე მთავრობის მიერ ინიცირებული კანონპროექტის თავდაპირველი ვარიანტი ითვალისწინებდა დაცვის ეფექტიანი განხორციელებისათვის აუცილებელ, მნიშვნელოვან გარანტიებს, როგორებიცაა: დაცვის მხარის უფლება, საჯარო თუ კერძო დაწესებულებიდან გამოეთხოვა დაცვის განსახორციელებლად საჭირო მტკიცებულებები; სასამართლოს წინაშე ეშუამდგომლა ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების შესახებ; დაცვის ქვეშ მყოფი პირის ინტერესებიდან გამომდინარე, გაესაჩივრებინა განაჩენი და სხვა საპროცესო გადაწყვეტილებები.

სამოქალაქო საზოგადოებამ მხარი დაუჭირა მთავრობის ზემოაღნიშნულ საკანონმდებლო ინიციატივას, რადგან ის მნიშვნელოვნად აუმჯობესებდა დაცვის ეფექტიანობის ხარისხს, ხელს უწყობდა მხარეთა შეჯიბრებითობას და ქმნიდა სამართლიანი სასამართლოს განხორციელების გარანტიებს.

სამწუხაროდ, საქართველოს პარლამენტმა კანონპროექტი მნიშვნელოვნად სახეცვლილი ფორმით მიიღო. კერძოდ, ადვოკატს არ მიენიჭა უფლება, გამოითხოვოს ინფორმაცია კერძო და საჯარო დაწესებულებებიდან, სასამართლოსთვის ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების შესახებ შუამდგომლობით მიმართვის უფლების ამოქმედება კი 2014 წლის 1 სექტემბრამდე გადავადდა.

საპარლამენტო განხილვისას ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების შესახებ შუამდგომლობის დაყენების უფლების ამოქმედების გადავადების (ისევე, როგორც მოწმის დაკითხვის ახალი წესის ამოქმედების გადავადების) ერთადერთ არგუმენტად სამართალდამცავი ორგანოების მოუმზადებლობა დასახელდა.

საზოგადოების ჩართულობა

ზემოაღნიშნულ საკითხზე საკუთარი პოზიცია ნათლად გამოხატეს არასამთავრობო სექტორმა[4] და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ, თუმცა ხელისუფლებამ სრულიად უგულებელყო მათი ყველა შენიშვნა და შეთავაზება. საზოგადოება არ ყოფილა ჩართული საკანონმდებლო ცვლილების განხილვაში და ადვოკატის უფლებების ამოქმედებაც პროცესში დაინტერესებული მხარეების ჩართვის გარეშე გადავადდა.

[4] არასამთავრობო ორგანიზაციების ერთობლივი განცხადება: „საქართველოს პარლამენტმა მხარი არ უნდა დაუჭიროს მოწმის დაკითხვის ახალი წესის გადავადებას“: http://transparency.ge/post/general-announcement/sakartvelos-parlamentma-mkhari-ar-unda-dauchiros-motsmis-dakitkhvis-akhali-tsesis-gadavadebas

3. შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ შეკრების თავისუფლების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობის შეფასება

ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ 2013 წელს გატარებული პოლიტიკის შეფასების მნიშვნელოვანი ასპექტია შეკრების თავისუფლების უზრუნველსაყოფად პოლიციის მიერ განხორციელებული საქმიანობის კანონიერებისა და ეფექტიანობის საკითხი.

2013 წელს საქართველოში შეკრების თავისუფლების კუთხით არსებული მდგომარეობის ანალიზი აჩვენებს, რომ სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა უფრო მეტად შეკრების თავისუფლების უზრუნველყოფის პოზიტიური ვალდებულებების არაეფექტიანად შესრულებისთვის ეკისრებოდა. ამ პერიოდში ხელისუფლებამ ძირითადად უზრუნველყო პოლიტიკური ხასიათის აქციების უსაფრთხო გარემოში ჩატარება. ეს ხელისუფლების ცვლილებით და არსებული პოლიტიკური კონტექსტით შეიძლება აიხსნას: შეკრების თავისუფლების კუთხით წინა წლებში სახელმწიფოს მიერ ჩადენილი სერიოზული დარღვევების გათვალისწინებით, ახალი ხელისუფლება ცდილობს გაემიჯნოს წარსულ გამოცდილებას, რომელიც პოლიტიკურ დისკუსიებში ძველი ხელისუფლების კრიტიკის მთავარი არგუმენტი იყო. თუმცა მნიშვნელოვანია, ხელისუფლებამ შეძლოს მსგავსი მიდგომისა და პოლიტიკური ნების სხვა რეალობაში ჩვენებაც, როცა შესაძლებელია პოლიტიკური ხასიათის აქციები სერიოზულ და მასშტაბურ გამოწვევად იქცეს.

3.1. ოპოზიციური პარტიის შეკრებების უსაფრთხოების დაცვა

საანგარიშო პერიოდში გამართული პოლიტიკური ხასიათის აქციების უსაფრთხო გარემოში ჩატარება ხელისუფლებამ მეტ-ნაკლებად უზრუნველყო. ამ კუთხით პრობლემური ეპიზოდი იყო 2013 წლის 8 თებერვალს თბილისში, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის შენობის წინ გამართული საპროტესტო აქცია, რომელზედაც დემონსტრანტებმა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ რამდენიმე წევრს სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციისთვის განჭვრეტადი იყო/უნდა ყოფილიყო აქციის მონაწილეთა რაოდენობა, ძალადობრივი განწყობა და მათგან მომდინარე რისკები, ძალადობის თავიდან აცილებისა და ორგანიზებული არეულობის აღკვეთის მიზნით სამართალდამცავთა მიერ განხორციელებული ქმედებები ეფექტური არ იყო.[5] ადგილზე მობილიზებული სამართალდამცავების რაოდენობა და მათ მიერ გატარებული პრევენციული ღონისძიებები ბიბლიოთეკაში მისული პოლიტიკური თანამდებობების პირების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად აშკარად არასაკმარისი აღმოჩნდა.[6]

პრევენციული ღონისძიებების გამოყენების საკითხი მწვავედ დადგა **2013 წლის 20 და 21 ივლისს ზუგდიდსა და ბათუმში** „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წინასაარჩევნო ღონისძიებების საწინააღმდეგო საპროტესტო აქციებზე. ამ ინციდენტების დროს შეკრების მონაწილეებმა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წევრების მიმართ გამოავლინეს აგრესია და ძალადობა, რომლებიც ქვებისა თუ კვერცხების სროლით და სიტყვიერი შეურაცხყოფით გამოიხატა. აღნიშნული ფაქტები შსს-ის მიერ დროულ და ეფექტიან გამოძიებას და შესაბამისი პირებისთვის პასუხისმგებლობის დაკისრებას საჭიროებდა. მიუხედავად იმისა, რომ მოცემულ საქმეზე გამოძიება

---

[5] საქართველოს სახალხო დამცველის განცხადება, 09.02.2013. http://www.ombudsman.ge/index.php?page=1001&lang=0&id=1638; Human Rights Watch Country Report on Georgia, 2014. http://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/122253?page=3

[6] საქართველოში საკონსტიტუციო და სამართლებრივი რეფორმების საკითხებსა და ადამიანის უფლებებში ევროკავშირის სპეციალური მრჩევლის თომას ჰამარბერგის ანგარიში, მე-6 თავი. http://eeas.europa.eu/delegations/georgia/documents/news/20130920_report_ka.pdf

შინაგან საქმეთა მინისტრმა პირად კონტროლზე აიყვანა, საზოგადოებისთვის დღემდე არ არის ცნობილი გამოძიების შედეგები.[7]

3.2. მშრომელთა გამოხატვის თავისუფლების დაცვა

შეკრების თავისუფლების დარღვევის სერიოზული შემთხვევა იყო 2013 წლის 1 მაისს მშრომელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით გამართული აქციის მონაწილეების მასობრივი დაკავება. სახელმწიფო, საანგარიშო პერიოდში ჩატარებული სხვა აქციებისგან განსხვავებით, 1 მაისის აქციაში უშუალოდ ჩაერია და აშკარად არაპროპორციული ძალის გამოყენებით და აქციის მონაწილეთა მასობრივი დაკავებით დაარღვია შეკრების თავისუფლება. კერძოდ, 1 მაისის აქციის დროს მისი მონაწილეების მიერ გზის სავალი ნაწილის ხანმოკლე (დაახლოებით 10 წუთით) და ნაწილობრივი გადაკეტვა პოლიციისთვის საკმარისი აღმოჩნდა აქციის 37 მონაწილის, მათ შორის, აქციის თითქმის ყველა ორგანიზატორის, დასაკავებლად. შემთხვევის ადგილზე გადაღებული ვიდეომასალა მოწმობს, რომ პოლიცია აქციის მონაწილეებს მაშინაც აკავებდა, როდესაც ისინი ფეხით მოსიარულეთა სავალ ნაწილზე გადაადგილდებოდნენ და არ არღვევდნენ საზოგადოებრივ წესრიგს.[8] ამასთანავე, პოლიციამ ზოგიერთი აქციის მონაწილის მიმართ აშკარად არასაჭირო და არაპროპორციული ძალა გამოიყენა. აღსანიშნავია, რომ დაკავებიდან რამდენიმე საათში პოლიციამ დაკავებული აქციის მონაწილეები გაათავისუფლა. მოცემულ შემთხვევაში პოლიციამ არ შეასრულა მშვიდობიანი აქციის დროს საზოგადოებრივი წესრიგის ბუნებრივი შეფერხების თმენის ვალდებულება, თუმცა ამას შეკრების თავისუფლების უზრუნველყოფა მოითხოვს. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმეების განხილვის შემდეგ სასამართლომ ადმინისტრაციული ჯარიმა 400 ლარის ოდენობით აქციის მხოლოდ 5 მონაწილეს დააკისრა (საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე და 173-ე მუხლებით გათვალისწინებული სამართალდარღვევების ჩადენისთვის), 100 ლარის ოდენობით კი – 9 პირს (საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით გათვალისწინებული სამართალდარღვევის ჩადენისთვის). გარდა ამისა, სასამართლომ აქციის 19 მონაწილე ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობისაგან გაათავისუფლა და სიტყვიერი შენიშვნით შემოიფარგლა, ხოლო 4 პირის მიმართ შეწყვიტა საქმის წარმოება ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტის არარსებობის გამო.[9] სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილებები per se აჩვენებს, რომ პოლიციის მიერ მშვიდობიანი აქციის მონაწილეთა მასობრივი დაკავება უკანონო და არაპროპორციული ზომა იყო. პოლიცია, რა თქმა უნდა, უფლებამოსილია მოახდინოს იმ პირთა იზოლირება, რომლებიც საზოგადოებრივ წესრიგს არღვევენ და შეკრების თავისუფლებით დაცული სფეროს გარეთ გადიან (ამ შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი სახელმწიფოს ეკისრება), თუმცა განსახილველ საქმეში აქციის მონაწილეების მასობრივი და განურჩეველი დაკავება გაუმართლებელი და არაპროპორციული ჩარევა იყო.

3.3. უმცირესობათა გამოხატვის თავისუფლების დაცვა

შეკრების თავისუფლების დარღვევის ყველაზე რთული შემთხვევა იყო 2013 წლის 17 მაისს კონტრდემონსტრანტების მიერ ჰომოფობიისა და ტრანსფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო

---

[7] http://1tv.ge/news-view/52844

[8] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC)“ განცხადება, 2013 წლის 1 მაისი. http://bit.ly/1ezJCdR

[9] „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“, პირველ მაისს დაკავებულ მანიფესტაციის მონაწილეთა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეებზე გამართული სასამართლო განხილვების შემაჯამებელი ანალიზი. http://gyla.ge/geo/news?info=1607

(აიდაჰოს) დღესთან დაკავშირებით დაგეგმილი აქციის ჩაშლა. აქციის მონაწილეებისთვის ხელისუფლების მიერ მიცემული უსაფრთხოების მაღალი გარანტიების მიუხედავად, სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო აქციის მონაწილეებისა და კონტრდემონსტრანტების ეფექტიანი ფიზიკური დაშორიშორების და მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის პოზიტიური ვალდებულების შესრულება.[10] კონტრდემონსტრანტების მიერ კორდონის გარღვევის შემდეგ პოლიციამ განახორციელა აქციის მონაწილეთა ევაკუაცია და მათ არ მისცემიათ შეკრების თავისუფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა.

კონტრდემონსტრანტების რაოდენობისა და რიტორიკის გათვალისწინებით, პოლიციისთვის განჭვრეტადი იყო/უნდა ყოფილიყო მათგან მომდინარე რისკი. თუმცა პოლიციის მიერ შემუშავებული უსაფრთხოების გეგმა კონტრდემონსტრანტების წინააღმდეგობის შეკავების და აიდაჰოს დღესთან დაკავშირებული აქციის უსაფრთხო გარემოში ჩატარებისთვის იმთავითვე არაეფექტიანი აღმოჩნდა.[11] 17 მაისს დაგეგმილი აქციის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად პოლიციის მიერ გამოყენებული ძალა *სიმბოლურადაც კი* არ აჩვენებდა მის განზრახვას, ყველა საშუალებით უზრუნველეყო აქციის ჩატარება. შსს-ის მიერ შეკრების ადგილზე გამოყენებული ძალა აშკარად არაადეკვატური იყო კორდონის გარღვევისას კონტრდემონსტრანტების შეკავების შემთხვევისთვისაც;[12] უფრო მეტიც, ვიდეომასალა მოწმობს, რომ კონტრდემონსტრანტებს კორდონის გარღვევის პროცესში მნიშვნელოვანი წინააღმდეგობა არ შეხვედრიათ – პოლიციელებმა სასულიერო პირები და მათ უკან მომავალი კონტრდემონსტრანტები დაუბრკოლებლად გაატარეს.[13]

აქციის მონაწილეთა უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად პოლიციის მიერ განხორციელებული ქმედებების ეფექტიანობა ყველაზე მეტად სადავო ვაჩნაძის ქუჩაზე მომხდარ ინციდენტთან დაკავშირებით გახდა, როდესაც პოლიციამ დროულად და სათანადოდ ვერ შეაფასა აქციის მონაწილეთა მიმართ კონტრდემონსტრანტებისგან მომდინარე რისკები. პოლიციამ დაგვიანებით დაიწყო ვაჩნაძის ქუჩიდან აქტივისტების (20-მდე ადამიანის) ევაკუაცია, რასაც მათი ფიზიკური დაზიანება და მძიმე სტრესი მოჰყვა.

კონტრდემონსტრანტების თავდასხმის დროს აქციის მონაწილეების ევაკუაციის განხორციელებისას შსს-ის ზოგიერთმა თანამშრომელმა ჯეროვნად შეასრულა საკუთარი ვალდებულება, რაზედაც თავად აქციის მონაწილეები მიუთითებენ.

17 მაისს აიდაჰოს დღესთან დაკავშირებული აქციის სათანადო მართვის კუთხით პოლიციის მიერ განხორციელებული საქმიანობის მთავარი ხარვეზი იყო აქციის მონაწილეთა ევაკუაციის შემდეგ ქუჩებში დიდი რაოდენობით კონტრდემონსტრანტების უკონტროლო და აგრესიული ქცევის თავიდან აცილების გეგმის არარსებობა. ამ ეპიზოდში აქციის გამართვის ადგილების მიმდებარე ტერიტორიებზე სხვადასხვა პირის (რომლებიც ლგბტ პირებს მიეკუთვნებოდნენ ან რომელთა ასეთად იდენტიფიცირებას აგრესორები ახდენდნენ) მიმართ ძალადობის არაერთი ინდივიდუალური შემთხვევა დაფიქსირდა, რაც პოლიციისთვის განჭვრეტადი უნდა ყოფილიყო.

17 მაისს კონტრდემონსტრანტების ძალადობის მასშტაბის და ამ დროისთვის ცნობილი გამოძიების შედეგების გათვალისწინებით შეიძლება ითქვას, რომ ძალადობაზე რეაგირება ეფექტიანი

---

[10] არასამთავრობო ორგანიზაციათა განცხადება 17 მაისის მოვლენებთან დაკავშირებით. http://gyla.ge/geo/news?info=1581

[11] „საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა (GDI)“, ანგარიში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა შესახებ (2013 წლის პირველი ნახევარი), მე-7 თავი: http://gdi.ge/wp-content/uploads/2013/07/GDI-report-full-version.pdf

[12] Amnesty International, 17.05.2013. http://amnesty.org/en/news/georgia-homophobic-violence-mars-tbilisi-pride-event-2013-05-17

[13] http://www.youtube.com/watch?v=7uC7VYF0NBI

არ იყო.[14] ამდენად, სახელმწიფომ ასევე ვერ შეასრულა თავისი პოზიტიური ვალდებულება – ეფექტიანი სამართლებრივი რეაგირება მოეხდინა შეკრების თავისუფლების დარღვევის შემთხვევებზე და დარღვეული უფლებები აღედგინა. 17 მაისის შემდეგ მხოლოდ 4 პირს დაეკისრა 100-ლარიანი ჯარიმა საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის (წვრილმანი ხულიგნობა) ჩადენისთვის. გარდა ამისა, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 161-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის (შეკრების ან მანიფესტაციის უფლების ხელყოფა) ჩადენის ბრალდება წარედგინა 2 სასულიერო პირს,[15] რომელთაგან ერთის მიმართ შეწყდა სისხლისსამართლებრივი დევნა, მეორის მიმართ კი დღემდე მიმდინარეობს საქმის სასამართლო განხილვა.

ზემოთ წარმოდგენილი დარღვევების გათვალისწინებით მნიშვნელოვანია, შსს-მ დაგეგმოს და გაატაროს პოლიტიკა შეკრების თავისუფლების სათანადოდ უზრუნველყოფისათვის, რომელიც კომპლექსური პროცესია და მოიცავს: შეკრების თავისუფლების სფეროში მოქმედი საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის მიზნით სახელმძღვანელო მითითებების და პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავებას; პოლიციის თანამშრომლებისთვის აქციების მართვის, კონტროლის და უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ინსტრუქციების მიღებას; კონტრდემონსტრაციების მართვის და ძალადობის თავიდან აცილების ეფექტიანი მეთოდების შემუშავებას; აქციების მართვის დროს სპეციალური საშუალებების გამოყენების წესებისა და პროცედურების გაუმჯობესებას; აქციების მართვის დროს გადაწყვეტილების მიღების პროცედურების დახვეწას; პოლიციის თანამშრომლების გადამზადებას და მათი ცოდნის დონის ამაღლებას/შესაძლებლობების გაზრდას.

3.4. შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ რელიგიის თავისუფლების უზრუნველსაყოფად განხორციელებული საქმიანობის შეფასება

2013 წელს რელიგიის თავისუფლების კუთხით ქვეყანაში არსებული სისტემური პრობლემები მწვავედ დადგა. ამ პერიოდში რელიგიური უმცირესობების მიმართ ძალადობის შემთხვევები, რომლებსაც გარკვეული დინამიკურობაც ახასიათებდა, კომპლექსურ ახსნას საჭიროებს. მათი მიზეზები არსებულ პოლიტიკურ კონტექსტში უნდა მოიძებნოს. თუმცა ამ ანგარიშის მიზნებისთვის მოცემულ ქვეთავში წარმოდგენილია ამ მიმართულებით შსს-ის მიერ განხორციელებული საქმიანობის სამართლებრივი შეფასება.

ანალიზი აჩვენებს, რომ განსახილველ პერიოდში დაფიქსირდა რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვის რამდენიმე მძიმე შემთხვევა, inter alia, 2012-2013 წლებში მუსლიმი თემის წინააღმდეგ მიმართული რელიგიური კონფლიქტები **ნიგვზიანში**, **წინწყაროსა და სამთაწყაროში**:[16] 2013 წლის 26 აგვისტოს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ სოფელ ჭელაში მეჩეთის მინარეთის უკანონო დემონტაჟი, რასაც თან ახლდა პოლიციის მიერ მასშტაბური ოპერაციის დაგეგმვა და ადგილობრივი მუსლიმების მიმართ არაპროპორციული ძალის გამოყენება;[17] რელიგიური სიძულვილის ნიადაგზე

---

[14] საქართველოში საკონსტიტუციო და სამართლებრივი რეფორმების საკითხებსა და ადამიანის უფლებებში ევროკავშირის სპეციალური მრჩევლის თომას ჰამარბერგის ანგარიში, 4.4 ქვეთავი: http://eeas.europa.eu/delegations/georgia/documents/news/20130920_report_ka.pdf

[15] არასამთავრობო ორგანიზაციების ერთობლივი განცხადება: „არასამთავრობო ორგანიზაციები 17 მაისის მოვლენებთან კავშირში ბოლო დროს განვითარებულ მოვლენებს ეხმიანებიან“. http://gyla.ge/geo/news?info=1579

[16] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“, სეკულარიზმის კრიზისი და ლოიალობა დომინანტი ჯგუფის მიმართ (სახელმწიფოს როლი 2012-2013 წლებში საქართველოში გამოვლენილი რელიგიური კონფლიქტების მოგვარებაში). http://emc.org.ge/2013/12/05/25/

[17] არასამთავრობო ორგანიზაციათა ერთობლივი განცხადება სოფელ ჭელაში განვითარებული მოვლენების შესახებ. http://gdi.ge/?p=403

იეჰოვას მოწმეების მიმართ ჩადენილი რამდენიმე სერიოზული სამართალდარღვევა;[18] თბილისში ხანუქას დღესასწაულის აღნიშვნის დროს რელიგიური შეუწყნარებლობით გამოწვეული ძალადობა.[19] სამწუხაროდ, მოყვანილ ფაქტებზე შსს-ს ეფექტიანი რეაგირება არ მოუხდენია.

3.4.1. ნიგვზიანში, წინწყაროსა და სამთაწყაროში მომხდარი რელიგიური კონფლიქტები

ნიგვზიანში, წინწყაროსა და სამთაწყაროში მომხდარი რელიგიური კონფლიქტების ანალიზი აჩვენებს, რომ რელიგიური დაპირისპირებისას პოლიცია პასიური იყო და სამართალდარღვევის კონკრეტულ ფაქტებზე სათანადო რეაგირება არ მოუხდენია. კონფლიქტების დროს ძალადობის თუ ძალადობის მცდელობის არაერთი ფაქტის მიუხედავად, რომლებიც prima facie მიუთითებდა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის ან ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის კონკრეტული მუხლების დარღვევას, პოლიციას ეს ფაქტები არ აღუკვეთავს და არც სამართალდამრღვევები დაუკავებია. მაგალითად, 2012 წლის 2 ნოემბერს სოფელ ნიგვზიანში რამდენიმე ადგილობრივი ქრისტიანი სალოცავის ტერიტორიაზე შეიჭრა და ძალადობის მუქარით შეეცადა ხელი შეეშალა რელიგიური წესის აღსრულებისთვის. პოლიცია მხოლოდ აკვირდებოდა პროცესს და ადამიანის უფლებების ხელყოფის ფაქტი არ აღუკვეთავს;[20] 2012 წლის 29 და 30 ნოემბერს სოფელ წინწყაროში ჩაწერილი ვიდეომასალა ადგილობრივი ქრისტიანების მხრიდან მუქარას და რელიგიური წესის აღსრულებისთვის ხელის შეშლის ცდას მოწმობს. პოლიციის ქცევა ნიგვზიანის შემთხვევის იდენტური იყო;[21] 2013 წლის 24 მაისს სოფელ სამთაწყაროში ადგილობრივი ქრისტიანების ნაწილი მუსლიმი თემის სალოცავში შეიჭრა, სალოცავიდან რელიგიური ნივთები და ატრიბუტიკა გამოყარა და დაგეგმილი ლოცვა ჩაშალა.[22] მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციის თანამშრომლები ადგილზე იმყოფებოდნენ, მათ სამართალდარღვევა არ აღუკვეთავთ. 2013 წლის 31 მაისს სამთაწყაროს მცხოვრებლებმა სოფელში შესასვლელი გზა გადაკეტეს, მუსლიმთა სამმართველოს წარმომადგენლები სოფელში არ შეუშვეს და ძალის გამოყენებითა და მუქარით უკან გააბრუნეს.[23] 2013 წლის 7 ივლისს, სავარაუდოდ, შსს-ის თანამშრომლებმა გამოიყენეს იძულება სამთაწყაროს მუსლიმი თემის ხოჯას, სულიკო ხოზრევანიძის, მიმართ, რაზედაც ის პირდაპირ მიუთითებს სახალხო დამცველისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში.[24] 2013 წლის 28 ივნისს ადგილობრივი ქრისტიანების დიდი ჯგუფი სულიკო ხოზრევანიძის სახლში შეიჭრა, დაემუქრა მას და სამლოცველოს დაკეტვა მოსთხოვა, თუმცა პოლიციის წარმომადგენელმა ინტერვიუში აღნიშნა, რომ შემთხვევის დრო არანაირი პრობლემა არ ყოფილა.[25] პოლიციას ინციდენტის დროს არავინ დაუკავებია.

სახელმწიფომ არა მარტო აღნიშნული კონფლიქტების დროს ჩადენილ სავარაუდო დანაშაულებზე ეფექტიანი რეაგირება, არამედ ამ დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიებაც ვერ უზრუნველყო. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, სოფელ ნიგვზიანში ადგილობრივი მოსახლეობის მხრიდან

---

[18] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC)“ განცხადება, იეჰოვას მოწმეების მიმართ ჩადენილმა სამართალდარღვევების რიცხვმა იმატა. http://bit.ly/1eXyX2I

[19] საქართველოს სახალხო დამცველის განცხადება. http://ombudsman.ge/index.php?page=1001&lang=0&id=1853

[20] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“, სეკულარიზმის კრიზისი და ლოიალობა დომინანტი ჯგუფის მიმართ (სახელმწიფოს როლი 2012-2013 წლებში საქართველოში გამოვლენილი რელიგიური კონფლიქტების მოგვარებაში), 2.2.2 და 5.2 ქვეთავები

[21] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“, სეკულარიზმის კრიზისი და ლოიალობა დომინანტი ჯგუფის მიმართ (სახელმწიფოს როლი 2012-2013 წლებში საქართველოში გამოვლენილი რელიგიური კონფლიქტების მოგვარებაში), 3.2.2 და 5.2 ქვეთავები

[22] http://www.ick.ge/articles/14431-i.html

[23] http://www.ick.ge/articles/14503--videos.html

[24] http://www.ick.ge/articles/14873-i.html

[25] http://www.ick.ge/articles/14818--video.html

მუსლიმებისთვის რელიგიური წესის აღსრულებაში უკანონო ხელშეშლის, მათ მიმართ ძალადობის, მუქარის და მათი რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფის ფაქტები არ ყოფილა, სოფელ წინწყაროში კი დანაშაულის ნიშნების არარსებობის გამო გამოძიება საერთოდ არ დაწყებულა. რაც შეეხება სოფელ სამთაწყაროში მომხდარ კონფლიქტს, შსს-ის განცხადებით, გამოძიება ამ ეტაპზე რელიგიური წესის აღსრულებისათვის უკანონოდ ხელის შეშლის ფაქტთან დაკავშირებით, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 155-ე მუხლის პირველი ნაწილის საფუძველზე მიმდინარეობს.[26]

მთლიანობაში, რელიგიური კონფლიქტების დროს შსს-ის მიერ გატარებული პოლიტიკა არ შეესაბამებოდა ადამიანის უფლებების დაცვის მოთხოვნებს. კერძოდ, განსახილველ საქმეებში პოლიციის უმოქმედობა ეწინააღმდეგებოდა კანონიერების მოთხოვნას და სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას — ეფექტიანი გამოძიებისა და სადამსჯელო მექანიზმების გამოყენებით დაიცვას კერძო პირები მათი უფლებების ხელყოფის შემთხვევაში. ამასთანავე, აღნიშნული კონფლიქტების დროს პოლიციის მიერ შემუშავებულმა ჩაურევლობის სტრატეგიამ კონფლიქტების არეალის გაფართოება და სიტუაციის გამწვავება გამოიწვია. დინამიკაში რელიგიური კონფლიქტების ანალიზი აჩვენებს, რომ ყოველ მომდევნო კონფლიქტში ადამიანის უფლებების დარღვევა უფრო დიდი მასშტაბისა და ინტენსივობის იყო.

3.4.2. სოფელ ჭელაში მდებარე მეჩეთის მინარეთის უკანონო დემონტაჟის ფაქტი

2013 წლის აგვისტოში რელიგიის თავისუფლების მნიშვნელოვანი დარღვევის ფაქტი დაფიქსირდა ადიგენის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭელაში. ის 2013 წელს ადამიანის უფლებების სფეროში ერთ-ერთ ყველაზე რეზონანსულ მოვლენად იქცა.

2013 წლის 26 აგვისტოს სოფელ ჭელაში ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტმა მეჩეთთან არსებული მინარეთის უკანონო დემონტაჟი განახორციელა. შემოსავლების სამსახურმა მინარეთის დემონტაჟის ფორმალურ საფუძვლად საქონლის გაშვების შემდგომი გასვლითი შემოწმების პროცედურა დაასახელა. შემოსავლების სამსახურის მიერ გავრცელებულ განცხადებაში მითითებული იყო, რომ კონსტრუქციის წონა და სასაქონლო კოდი შესაძლოა დეკლარირებულ მონაცემებს არ შეესაბამებოდა. ამიტომ მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება სასაქონლო ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე. აღსანიშნავია, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციებმა და სახალხო დამცველმა საბაჟო დეპარტამენტის მიერ განხორციელებული ღონისძიება შეაფასეს, როგორც უკანონო და აშკარად დაუსაბუთებელი.

როგორც ადგილობრივი მცხოვრებლებისგან აღებული ინტერვიუები მოწმობს, მინარეთის დემონტაჟის განხორციელების პერიოდში სოფლისკენ მიმავალი ყველა გზა გადაკეტილი იყო, ხოლო თავად სპეცოპერაცია — უპრეცედენტო მასშტაბის. მასში 2 ვერტმფრენი, 40-მდე მაღალი გამავლობის ავტომობილი და 200-მდე სამართალდამცავი (მათ შორის, სპეციალური დანიშნულების რაზმი) მონაწილეობდა. დემონტაჟის პროცესში მოსახლეობის ნაწილს, რომელიც სალოცავთან ახლოს მისვლას ცდილობდა, პოლიციამ სცემა, ნაწილი კი წინააღმდეგობის გაწევის ბრალდებით დააკავა. მოქალაქეთა მიერ მობილური ტელეფონით გადაღებულ მასალაში ჩანს, რომ პოლიციამ მოსახლეობის დასაშინებლად რამდენჯერმე გამაფრთხილებელი გასროლაც გამოიყენა. გავრცელებული ინფორმაციით, სპეცოპერაციისას პოლიციამ დააკავა 21 ადამიანი, რომელთა ნაწილი 26 აგვისტოს ღამესვე გაათავისუფლა.

2013 წლის 27 აგვისტოს ახალციხის რაიონულმა სასამართლომ 6 დაკავებული

[26] „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“, სეკულარიზმის კრიზისი და ლოიალობა დომინანტი ჯგუფის მიმართ (სახელმწიფოს როლი 2012-2013 წლებში საქართველოში გამოვლენილი რელიგიური კონფლიქტების მოგვარებაში), 5.2 ქვეთავი

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენისთვის დააჯარიმა, ხოლო 3 დაკავებულს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის აღკვეთის ღონისძიების სახით გირაო შეუფარდა და 2 ათასი ლარის გადახდა დააკისრა. 2013 წლის ნოემბერში კი, შემოსავლების სამსახურის გადაწყვეტილებით, მინარეთი კვლავ დაბრუნებულ და აღმართულ იქნა ჭელაში.

აღსანიშნავია, რომ, ნიგვზიანის, წინწყაროს და სამთაწყაროს კონფლიქტების შემთხვევებისგან განსხვავებით, ჭელას მინარეთთან დაკავშირებული ინციდენტის დროს შსს-მ რეპრესიული მექანიზმები მოიშველია, კერძოდ, პოლიციამ ადგილობრივი მუსლიმების მიმართ აშკარად არაპროპორციული და გაუმართლებელი ძალა გამოიყენა. მიდგომებში ამგვარი სხვაობა დომინანტი რელიგიური ჯგუფის მიმართ სახელმწიფოს პოლიტიკური ლოიალობით შეიძლება აიხსნას. აღსანიშნავია, რომ, ჭელას მინარეთის დემონტაჟის დროს პოლიციელთა მიერ გადამეტებული ძალის გამოყენების ფაქტებზე გამოძიების დაწყების თაობაზე არაერთი დასაბუთებული მიმართვის მიუხედავად, პროკურატურამ და შსს-მ გამოძიების დაწყებაზე უარი განაცხადეს; უფრო მეტიც, შსს-ის ინფორმაციით, პოლიციელთა ქცევაში დისციპლინური გადაცდომაც კი არ დაფიქსირებულა.

3.4.3. იეჰოვას მოწმეთა მიმართ ძალადობის ფაქტები

2013-2014 წლებში იეჰოვას მოწმეთა მიმართ ძალადობის ფაქტები საგრძნობლად გახშირდა. არსებული მდგომარეობის ანალიზი აჩვენებს, რომ არა მხოლოდ ძალადობის შემთხვევების რაოდენობა გაიზარდა, არამედ ძალადობის ბუნებაც შეიცვალა. განსახილველ პერიოდში რელიგიური სიძულვილის ნიადაგზე ძალადობის ჩადენა ხშირად ღიად, საჯარო სივრცეში ხდებოდა და გამოვლენილი აგრესია კოლექტიური იყო. სახალხო დამცველის 2011 და 2012 წლების ანგარიშების და მიმდინარე პრაქტიკის შედარებითი ანალიზი მოწმობს, რომ, თუ წინა წლებში რელიგიური ნიშნით ჩადენილი სამართალდარღვევები ძირითადად არაძალადობრივი იყო და სიტყვიერი შეურაცხყოფით და სამეფო დარბაზზე თავდასხმებით გამოიხატებოდა, 2013-2014 წლებში იმატა ფიზიკურ პირებზე თავდასხმებმა, რომელთა უმეტესობა ადამიანის ფიზიკური და ფსიქიკური ხელშეუხებლობის დარღვევით გამოიხატება.

იეჰოვას მოწმეთა ქრისტიანული ორგანიზაციის ანგარიშის თანახმად, 2013 წელს მოხდა იეჰოვას მოწმეთა მიმართ ძალადობის 45 შემთხვევა, რომელთაგან 14 რელიგიური მსახურების დროს მათი ფიზიკური ხელშეუხებლობის დარღვევით და რელიგიური გრძნობის შეურაცხყოფით გამოიხატა. ზოგიერთ შემთხვევაში ფიზიკური ძალადობა საკმაოდ მძიმე ფორმას იღებდა.

იეჰოვას მოწმეთა ქრისტიანული ორგანიზაციის 2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, იანვარ-მარტის პერიოდში იეჰოვას მოწმეთა მიმართ ძალადობის 25 შემთხვევა მოხდა. 20 შემთხვევა გამოიხატა რელიგიური მსახურებისთვის ხელის შეშლით, მათ შორის, 9 – ფიზიკური ძალადობით, ხოლო 11 – რელიგიური გრძნობის სიტყვიერი შეურაცხყოფით. შესწავლილი 25 ფაქტიდან 6 თბილისში, დანარჩენი 19 კი საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში დაფიქსირდა. თბილისში ექვსივე შემთხვევა საჯარო ადგილას, მეტროს მიმდებარე ტერიტორიაზე, მოხდა, სადაც იეჰოვას მოწმეები გამოდგმული სტენდებით ეწეოდნენ რელიგიურ მსახურებას. თავდასხმების უმეტესობა რელიგიური გრძნობის შეურაცხყოფით, რელიგიური ლიტერატურის დატაცებით და დემონსტრაციულად განადგურებით გამოიხატა. აგრესია, როგორც წესი, კოლექტიური იყო და მომდინარეობდა რამდენიმე ადამიანისგან, რომლებიც ადგილზე სპონტანურად მოქმედებდნენ.

წინა წლების მსგავსად, რელიგიური სიძულვილის ნიადაგზე ჩადენილ სამართალდარღვევებზე პოლიციის რეაგირება ძირითადად არაადეკვატურია. პოზიტიურად უნდა შეფასდეს ის, რომ განსახილველ პერიოდში დაფიქსირებულ ძალადობის ფაქტებზე გამოძიების დაწყების შემთხვევაში

სამართალდამცავი ორგანოები მათ აძლევენ სწორ იურიდიულ კვალიფიკაციას (რომელშიც ჩანს რელიგიური საქმიანობისთვის ხელის შეშლის ან თანასწორუფლებიანობის დარღვევის ასპექტი), თუმცა, იმის გამო, რომ გამოძიება, როგორც წესი, ჭიანურდება, მას კონკრეტული სამართლებრივი შედეგები არ მოჰყვება. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს ზემოთ წარმოდგენილი შემთხვევების დიდი ნაწილის ამსახველი ვიდეომასალა, რომელიც დაზარალებულთა განცხადებებს ერთოდა და სხვა ფაქტებთან ერთად იძლეოდა საფუძველს დასაბუთებული ვარაუდისათვის, რომ კონკრეტულმა პირებმა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით აკრძალული ქმედებები ჩაიდინეს, პროკურატურას სისხლისსამართლებრივი დევნა არ დაუწყია და ბრალდების შესახებ დადგენილება არ გამოუტანია. ამასთანავე, იმის ნაცვლად, რომ პოლიციამ დაიწყოს ქმედების, როგორც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულის, გამოძიება, ის იყენებს ადმინისტრაციული გადაცდომისთვის გათვალისწინებულ ყველაზე მსუბუქ სახდელს – გაფრთხილებას, რომელიც ვერ იქნება მიჩნეული სისხლის სამართლის წესით დასჯადი დარღვევის წინააღმდეგ ბრძოლის კანონიერ და რელევანტურ ღონისძიებად.

3.4.4. ხანუქას დღესასწაულთან დაკავშირებული ინციდენტი

ხანუქას დღესასწაულთან დაკავშირებულ ინციდენტში პრობლემურია დაკავებულთა ქმედების კვალიფიკაციის საკითხი. შსს-მ მათი ქმედება საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 166-ე მუხლით (წვრილმანი ხულიგნობა) დააკვალიფიცირა, მიუხედავად, იმისა, რომ ეს ქმედება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 155-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის (რელიგიური წესის აღსრულებისათვის უკანონოდ ხელის შეშლა) ნიშნებს შეიცავდა. აღსანიშნავია, რომ სიძულვილის ნიადაგზე დანაშაულის ჩადენის თავიდან აცილებისათვის მნიშვნელოვანია, შსს-მ ადეკვატური სამართლებრივი შეფასება მისცეს დაფიქსირებულ სამართალდარღვევებს.

3.4.5. ფირუზ წულუკიძისა და თემურ ბახუნტარაძის საქმე

2013 წლის 13 სექტემბერს ბათუმში პოლიციისათვის წინააღმდეგობის გაწევის ბრალდებით ფირუზ წულუკიძე და მისი მწვრთნელი, თემურ ბახუნტარაძე, დააკავეს. ბრალდებულები დაკავებას რელიგიური მოტივით დევნას უკავშირებდნენ. მათ დაკავებამდე გავრცელდა ინფორმაცია, რომლის თანახმად, ჭიდაობაში ევროპის ჩემპიონი, 20 წლის ფირუზ წულუკიძე, 2013 წლის 10 აგვისტოს სწორედ რელიგიური მოტივით არ გაუშვეს მსოფლიო ჩემპიონატზე. დაკავებულის თქმით, გამგზავრებამდე რამდენიმე დღით ადრე მას პოლიციელმა ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე აუკრძალა საქართველოს ტერიტორიის დატოვება, მომდევნო დღეს კი ჭიდაობის ფედერაციამ განუმარტა, რომ „საქართველოსთვის არასასურველ ხალხთან ურთიერთობის“ მიზეზით ეკრძალებოდა ქვეყნის დატოვება.

ფირუზ წულუკიძის განცხადებით, დაკავების დროს პოლიციელებმა მათ უმოწყალოდ სცემეს. ისინი დაკავებულებს დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში სცემდნენ; მას თავში ბლაგვი საგანი ჩაარტყეს, წაქცეულს ფეხებით შესდგნენ ზურგზე და თავი მიწაზე დაარტყმევინეს. ფირუზ წულუკიძის განმარტებით, პოლიციელები განსაკუთრებით აგრესიულები იყვნენ თემურ ბახუნტარაძის მიმართ, რის შედეგადაც მან გონება დაკარგა. ფიზიკურ შეურაცხყოფას თან ახლდა სიტყვიერი შეურაცხყოფა. პოლიციელები ხაზგასმით აღნიშნავდნენ მათ მრწამსს, კერძოდ, იმას, რომ დაკავებულები მუსლიმები იყვნენ. დაკავებულთა სხეულებზე მრავლობითი დაზიანებების არსებობა სახალხო დამცველის რწმუნებულმაც დაადასტურა.

გარდა ამისა, დაკავებულთა მტკიცებით, მათზე მანამდეც ხორციელდებოდა რელიგიური ნიშნით

ზეწოლა. კერძოდ, თემურ ბახუნტარაძეს პოლიციელებმა საკუთარი საცხოვრებელი სახლის ქვედა სართულზე მოწყობილ დარბაზში ლოცვა აუკრძალეს.

ცხადია, ზემოაღნიშნული ინფორმაცია წარმოშობს საფუძვლიან ეჭვს, რომ სამართალდამცავებმა განახორციელეს მოქალაქეთა მიმართ არასათანადო მოპყრობა და მათი რელიგიური ნიშნით დევნა, რომლებიც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით დასჯადი ქმედებებია.

3.4.6. პანკისის ხეობაში მცხოვრები მუსლიმებისთვის გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვა

2014 წლის 22 თებერვალს სოფელ დუისში ადგილობრივმა მუსლიმებმა მოაწყვეს საპროტესტო აქცია, რომელზედაც ისინი შსს-ის მიერ პანკისში ხეობაში მცხოვრები ან მასთან დაკავშირებული პირებისთვის გადაადგილების თავისუფლების უკანონო და თვითნებური შეზღუდვის ფაქტებზე მიუთითებდნენ. სოფლის მცხოვრებლების განცხადებით, შსს ადგილობრივ ქისტებსა და ჩეჩნებს ყოველგვარი სამართლებრივი და ფაქტობრივი ახსნა-განმარტების გარეშე უკრძალავს საქართველოს ტერიტორიიდან გასვლას და საქართველოს ტერიტორიაზე შემოსვლას. მათი თქმით, ადგილობრივი ქისტებისა და ჩეჩნების გარკვეული ჯგუფი (ძირითადად ახალგაზრდები) შსს-ს ე. წ. წითელ სიაში ჰყავს შეყვანილი და მასზე გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვის სპეციალურ რეჟიმს ავრცელებს.

გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვის ზემოაღნიშნული პრაქტიკის ნათელი მაგალითია საიხან მუზაევის საქმე. საიხან მუზაევის მიერ ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრისთვის (EMC) მიცემული განმარტების თანახმად, ის 2014 წლის იანვარსა და თებერვალში სასწავლებლად მიემგზავრებოდა დიდ ბრიტანეთში, თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ ყველა დოკუმენტი წესრიგში ჰქონდა, არ მისცეს თბილისის აეროპორტიდან გამგზავრების შესაძლებლობა და არც მიზეზი განუმარტეს. მან საზღვრის გადაკვეთა ექვსჯერ სცადა, თუმცა უშედეგოდ. აღსანიშნავია, რომ მუსლიმებისთვის გადაადგილების თავისუფლების თვითნებური და დაუსაბუთებელი შეზღუდვის ფაქტები ჯერ კიდევ 2013 წლის აგვისტოში დაფიქსირდა. ამ თვალსაზრისით ნიშანდობლივია ფირუზ წულუკიძის საქმე, რომელსაც საქართველოს ტერიტორიიდან გასვლის დროს ანალოგიური პრობლემა შეექმნა.

განსახილველი პრობლემის და მის გადასაჭრელად შსს-ის მიერ გატარებული პოლიტიკის ანალიზისთვის მნიშვნელოვანია სამინისტროს მიერ 2013 წლის 19 სექტემბერს ინიციირებული კანონპროექტის შეფასება. როგორც ცნობილია, კანონპროექტი „საქართველოს მოქალაქეების საქართველოდან გასვლისა და საქართველოში შემოსვლის წესების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-10 მუხლისთვის ახალი, „დ“ ქვეპუნქტის დამატებას ითვალისწინებდა. კანონპროექტის მიხედვით, საქართველოს მოქალაქეს ქვეყნიდან დროებითი გასვლისათვის საქართველოს მოქალაქის პასპორტის გაცემაზე ან პასპორტის მოქმედების ვადის გაგრძელებაზე, აგრეთვე საზღვრის გადაკვეთაზე შეიძლებოდა უარი თქმოდა „სახელმწიფო ან/და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვის ინტერესებიდან გამომდინარე“. ინიციირებული კანონპროექტი მიუთითებდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს განზრახვაზე, მოეხდინა გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვის უკანონო და თვითნებური პრაქტიკის დაკანონება, რაც არაპირდაპირ მოწმობდა ასეთი შეზღუდვის სამართლებრივი საფუძვლების არარსებობასაც. აღნიშნული კანონპროექტი ადამიანის უფლებების დაცვის სტანდარტებთან აშკარა წინააღმდეგობის გამო არ იქნა მიღებული, თუმცა, სათანადო კანონისმიერი საფუძვლის არარსებობის მიუხედავად, საქართველოს მოქალაქეთა გარკვეულ ჯგუფს დღემდე ეზღუდება გადაადგილების თავისუფლება.

არსებულ კანონმდებლობაში (კერძოდ, „საქართველოს მოქალაქეების საქართველოდან გასვლისა და საქართველოში შემოსვლის წესების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-10 მუხლში)

მოცემულია იმ შემთხვევების ამომწურავი ჩამონათვალი, როდესაც პირს შეიძლება უარი ეთქვას საქართველოს ტერიტორიიდან გასვლაზე ან საქართველოს ტერიტორიაზე შემოსვლაზე. შინაგან საქმეთა სამინისტრო აღნიშნული მუხლით გათვალისწინებული არცერთი პირობის არსებობისას არ უთითებს გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვის კონკრეტული ფაქტის დროს. მისი მითითება ფაქტობრივად არარელევანტური იქნებოდა.

დასკვნა

ზემოაღნიშნული ფაქტებიდან და შეფასებებიდან გამომდინარე უნდა ითქვას, რომ რელიგიის თავისუფლების სათანადოდ რეალიზებისათვის შსს-ის მიერ გატარებული პოლიტიკა არ იყო რელევანტური და სამართლიანი. უმცირესობათა უფლებების დაცვის მნიშვნელობისა და სენსიტიურობის გათვალისწინებით, ეს საკითხი სამართალდამცავი ორგანოების მიერ ხელახალ გააზრებას საჭიროებს. ამ კუთხით მნიშვნელოვანია, შსს-მ მკაცრად დაიცვას რელიგიური ნეიტრალიტეტის მოთხოვნა და შეიმუშაოს სიძულვილის ნიადაგზე ჩადენილი დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანი პოლიტიკა. რელიგიური შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ სისხლის სამართლის საქმეებზე კი შსს-მ დროული, ეფექტიანი და გამჭვირვალე გამოძიება უნდა ჩაატაროს.

4. თვალთვალი და მიყურადება

4.1. არსებული პრაქტიკა

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ახალი მმართველი ძალის დაპირება იყო, რომ ის უკანონო თვალთვალისა და მიყურადების შეზღუდვის ძლიერ მექანიზმებს შექმნიდა, თუმცა მისი ხელისუფლებაში მოსვლიდან წელიწად-ნახევარი გავიდა, მაგრამ პირადი მონაცემების დაცვის ინსტიტუციური მექანიზმების შესაქმნელად მნიშვნელოვანი ნაბიჯები არ გადადგმულა. სამწუხაროდ, იყო ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც უკანონოდ მოპოვებული კადრები კონკრეტულ პირთა წინააღმდეგ იქნა გამოყენებული.

4.2. შინაგან საქმეთა სამინისტროში აღმოჩენილი არქივის მართვა

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში აღმოჩენილ იქნა უკანონო მიყურადების და ფარული ჩაწერის შედეგად მოპოვებული 28687 ფაილი, რომელთა უდიდესი ნაწილი ხელისუფლების წარმომადგენლების, ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიების, მათი პარტიული აქტივის და ხელმძღვანელ თანამდებობის პირთა, აგრეთვე საზოგადოების ოპოზიციურად განწყობილი წარმომადგენლების შეხვედრებს, ოფისებსა და საცხოვრებელ სახლებს ასახავდა. ჩანაწერების ნაწილი პირადი, ინტიმური ხასიათის იყო.

2013 წლის 15 აგვისტოს მთავრობის ინიციატივით შეიქმნა კომისია[27], რომლის ძირითადი მიზანი შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში აღმოჩენილი, უკანონო მიყურადების და ფარული ჩაწერის შედეგად მოპოვებული მასალების აღრიცხვა, ანალიზი და მათი განადგურების ან დაარქივების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება იყო. კომისიის შემადგენლობაში შედიოდნენ მთავრობის, მასმედიის და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლები.

2013 წლის 5 სექტემბერს კომისიამ საჯაროდ გაანადგურა 110 ელექტრონული დისკი. ისინი იმ პირთა ინტიმური ცხოვრების დეტალებს შეიცავდა, რომლებსაც უთვალთვალებდნენ. *არაინტიმური ხასიათის ჩანაწერები გამოძიებას გადაეგზავნა და მას იმ პირების გამოვლენა დაევალა, რომლებიც უკანონო თვალთვალის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებდნენ, თუმცა გამოძიების შედეგები დღემდე უცნობია.*

უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების საკითხებზე მომუშავე დროებითი კომისიის საქმიანობის საბოლოო ანგარიში 2014 წლის 31 იანვარს[28] შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვებგვერდზე გამოქვეყნდა. ანგარიშის მიხედვით, კომისიამ ვერ მოიძია ვერცერთი ოფიციალური დოკუმენტი, რომელიც აღმოჩენილი ვიდეო-, აუდიო- და ფოტომასალის მოპოვების კანონიერებას დაადასტურებდა. როგორც ჩანს, უმეტეს შემთხვევაში მონაცემების მოპოვება ხდებოდა კანონის მოთხოვნების უხეში დარღვევით, რასაც ფართომასშტაბიანი ხასიათი ჰქონდა. მაკომპრომეტირებელი მასალების შეგროვების ერთ-ერთი მეთოდი სატელეფონო საუბრების მიყურადება და სხვადასხვა ადგილას დამონტაჟებული სათადარიგო ვიდეოკამერები იყო.

კომისიამ მიიჩნია, რომ სახელმწიფომ პირად ცხოვრებაში უკანონოდ ჩარევის არცერთი შემთხვევა არ უნდა დატოვოს რეაგირების გარეშე. ამასთანავე, ანგარიშში არ შევიდა კომისიის ცალკეული წევრების, ლაშა ტუღუშის, კახა კახიშვილის და ეკა გიგაურის, მიერ დაფიქსირებული განსხვავებული აზრი, რომელიც, საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, უკანონო მიყურადებისა და

---

[27] „უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების საკითხებზე მომუშავე დროებითი კომისიის შექმნისა და მისი დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 15 აგვისტოს №206 დადგენილება. http://www.government.gov.ge/files/276_37974_104398_206150813.pdf

[28] უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების საკითხებზე მომუშავე დროებითი კომისიის საქმიანობის საბოლოო ანგარიში. http://police.ge/files/pdf/saboloo%20angariSi%20.pdf

თვალთვალის თავიდან ასაცილებლად, არსებული კანონმდებლობის შეცვლის კონკრეტულ რეკომენდაციებს შეიცავდა. კომისიის ამ სამმა წევრმა – ლაშა ტუღუში, კახა კახიშვილი და ეკა გიგაური. მოგვიანებით, საკუთარი განსხვავებული მოსაზრება[29] წარმოადგინეს. კერძოდ, მათ მიიჩნიეს, რომ:

1. ანგარიშში მაქსიმალურად უნდა ჩამოთვლილიყო უკანონო თვალთვალისა და მიყურადების განხორციელების მეთოდები. მაგალითად, ანგარიშში, უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების განხორციელებულ მეთოდებს შორის საერთოდ არ იყო საუბარი იმაზე, რომ მასალების შეგროვების ერთ-ერთი მეთოდი სატელეფონო საუბრების მიყურადება და სხვადასხვა ადგილებში სათადარიგოდ დამონტაჟებული ვიდეო კამერები იყო. ასევე, შინაგან საქმეთა სამინისტროში დაცული ვიდეო და აუდიო მასალის მოპოვების მთავარ მეთოდს ჩანერგილი აგენტების მეშვეობით კადრების გადაღება და კომპიუტერებში სათანადო ვირუსების ჩანერგვის გზით მასალების მოპოვება წარმოადგენდა.
2. ანგარიშის დასკვნით ნაწილში, დანაშაულის პრევენციის მიზნით, მხოლოდ სისხლის სამართლის კოდექსში შესატანი ცვლილებების ინიცირება არ უნდა ასახულიყო. მნიშვნელოვანი იყო აღნიშნული საკითხის მარეგულირებელი ყველა კანონმდებლობის შეცვლა და შესაბამისი ინსტიტუციური მექანიზმების შემუშავება. აღნიშნული მოთხოვნა გამყარებული იყო თომას ჰამმარბერგის მიერ კომისიისათვის მომზადებული სპეციალური ანგარიშით, სადაც იგი მიუთითებდა საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელების აუცილებლობაზე და ზედამხედველობის ინსტიტუციური მექანიზმების შექმნაზე.

4.3. „შავი ყუთები“ მობილური ოპერატორების ოფისებში

სხვადასხვა საკანონმდებლო ცვლილების განხორციელების აუცილებლობის შესახებ უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების საკითხებზე მომუშავე დროებითი კომისიის ცალკეულ წევრთა მოთხოვნა ეფუძნებოდა არა მხოლოდ უკანონოდ მოპოვებული ჩანაწერების აღმოჩენას, არამედ იმას, რომ მათი აღმოჩენის შემდეგ იმჟამინდელი შინაგან საქმეთა მინისტრის, ირაკლი ღარიბაშვილის, პირველმა მოადგილემ, გელა ხვედელიძემ, პირადი მოტივით ინტერნეტში უკანონოდ გაავრცელა ჟურნალისტის პირადი ცხოვრების ამსახველი ვიდეომასალა. აღნიშნული ფაქტი კიდევ ერთხელ მიუთითებს სამართალდამცავი ორგანოების მიერ მომავალში ფარული მიყურადების შედეგად მოპოვებული მასალების უკანონოდ გავრცელების მაღალ რისკზე. გარდა ამისა, ***დღემდე პრობლემაა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ მობილური ოპერატორების ოფისებში დამონტაჟებული სპეციალური „შავი ყუთების“ არსებობა, რომლებიც სამართალდამცავ ორგანოებს საშუალებას აძლევს, პირდაპირ, ყოველგვარი კონტროლის გარეშე მიუწვდებოდეთ ხელი მობილური ოპერატორების მონაცემებთან და კერძო პირებს შორის განხორციელებულ ყველა სახის კომუნიკაციასთან.*** აღნიშნული პრობლემის გადაჭრის აუცილებლობაზე საუბრობს საქართველოში საკონსტიტუციო და სამართლებრივი რეფორმების საკითხებსა და ადამიანის უფლებებში ევროკავშირის სპეციალური მრჩეველი, თომას ჰამარბერგი, თავის ანგარიშში „საქართველო გარდამავალ პერიოდში (ანგარიში ადამიანის უფლებათა სფეროში:

[29] უკანონო მიყურადებისა და ფარული ჩანაწერების საკითხებზე მომუშავე დროებითი კომისიის წევრების ლაშა ტუღუშის, ეკა გიგაურის და კახი კახიშვილის განსხვავებული მოსაზრება. http://transparency.ge/post/general-announcement/ukanono-miquradebisa-da-paruli-chanatserebis-sakitkhebze-momushave-droebiti-komisia

განვლილი პერიოდი, გადადგმული ნაბიჯები და არსებული გამოწვევები)“.[30]

4.4. პირადი ცხოვრების ამსახველი და სხვა ვიდეომასალების გავრცელება და შესაბამისი ფაქტების ეფექტიანი გამოძიება

შინაგან საქმეთა მინისტრის ყოფილი მოადგილის, გელა ხვედელიძის, მიერ, ჟურნალისტ გიორგი ფარესაშვილის პირადი ცხოვრების ამსახველი ვიდეომასალის უკანონოდ გავრცელების შემდეგ, 2013 წლის 12 მაისს იმჟამინდელმა შინაგან საქმეთა მინისტრმა, ირაკლი ღარიბაშვილმა, გელა ხვედელიძის დაკავების შესახებ განაცხადა. გელა ხვედელიძის წინააღმდეგ გამოძიება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 157-ე მუხლის მე-3 ნაწილით (პირადი საიდუმლოს უკანონოდ ხელყოფა იმ პირის მიერ, რომელსაც სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო ევალებოდა ამ საიდუმლოს დაცვა) დაიწყო.

2013 წლის 15 მაისს ბრალდების მხარის მოთხოვნის საფუძველზე გელა ხვედელიძეს აღკვეთის ღონისძიების სახით გირაო შეეფარდა, 5000 ლარის გადახდა დაეკისრა და სასჯელაღსრულების დაწესებულებიდან გათავისუფლდა. 2013 წლის 26 სექტემბერს წინასასამართლო სხდომაზე გელა ხვედელიძემ განაცხადა, რომ თავს დამნაშავედ არ ცნობს, ხოლო მისმა ადვოკატმა იმავე სხდომაზე დააყენა შუამდგომლობა ბრალდების მტკიცებულებების არარსებობის გამო საქმის არსებით განხილვაზე უარის თქმის შესახებ. სასამართლომ დაცვის მხარის მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა. ამჟამად საქმის არსებითი განხილვა მიმდინარეობს. გელა ხვედელიძე ბრალს არ აღიარებს.

2012 წლის 19 დეკემბერს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ გაავრცელა საგანგებო განცხადება იმის შესახებ, თუ როგორ ცდილობდნენ შსს-ის სპეცსამსახურის წარმომადგენლები თბილისის საქალაქო სასამართლოს ერთ-ერთი მოსამართლის თანაშემწის გადაბირებას და მუქარით აიძულებდნენ მათთან თანამშრომლობას. კონსტანტინე კუბლაშვილის თქმით, სპეცსამსახურის წარმომადგენლები მოსამართლის თანაშემწეს 2012 წლის 15 დეკემბერს დაუკავშირდნენ და თანამშრომლობის სანაცვლოდ გარკვეული თანხა შესთავაზეს, ამასთანავე, პირადი ცხოვრების ზოგიერთი ფაქტის გასაჯაროებით დაემუქრნენ. უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ შესაბამისი მასალები საქართველოს მთავარ პროკურატურას გადასცა და საქმის დროული გამოძიება მოითხოვა. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ფაქტი გახმაურებული იყო, გამოძიების შედეგები დღემდე უცნობია.

2013 წლის 20 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ სამოქალაქო საზოგადოების და მასმედიის წარმომადგენლებს დახურულ შეხვედრაზე სამეგრელოში სპეციალურ სამალავში აღმოჩენილი, წამების ამსახველი ვიდეოკადრები უჩვენა. ჩვენება პროტესტის ნიშნად რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა დატოვეს. შემდგომ მსგავსი ჩვენება თბილისის საკრებულოს წევრებისთვის მოეწყო. აღნიშნული კადრები დიპლომატიურ კორპუსის წარმომადგენლებსაც აჩვენეს. გაურკვეველია, რას ემსახურებოდა ამ კადრების საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფისთვის ჩვენება – სამინისტროს რაიმე ლეგიტიმური მიზანი ან მიზეზი არ დაუსახელებია.

მრავალი გახმაურებული საქმის არსებობის მიუხედავად, ამ დროისთვის ეფექტიანი გამოძიება მათ აბსოლუტურ უმრავლესობაზე არ ჩატარებულა. არ გამოვლენილან და პასუხისგებაში არ მიცემულან პირადი ცხოვრების შემლახველი პრაქტიკის დამკვიდრებისთვის პასუხისმგებელი პირები.

2012 წლის 15 ნოემბერს არასანქციონირებული მოსმენებისთვის შინაგან საქმეთა სამინისტროს კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის (კუდ-ი) რამდენიმე მაღალჩინოსანი დააკავეს. ყოფილი მთავარი პროკურორის, არჩილ კბილაშვილის, განცხადებით, შეიქმნა კომპიუტერული

[30] საქართველოში საკონსტიტუციო და სამართლებრივი რეფორმების საკითხებსა და ადამიანის უფლებებში ევროკავშირის სპეციალური მრჩევლის თომას ჰამარბერგის ანგარიში.
http://eeas.europa.eu/delegations/georgia/documents/news/20130920_report_ka.pdf

ვირუსული პროგრამა, რომლითაც შესაძლებელი გახდა ინტერნეტმომხმარებლის კომპიუტერში შეღწევა, მასში დაცული ინფორმაციის მოპოვება და იმ ოთახებში, სადაც კომპიუტერები იყო განთავსებული, აუდიო- და ვიდეოთვალთვალის განხორციელება. არჩილ კბილაშვილის თქმით, შექმნილი პროგრამის მეშვეობით კუდ-ის ხელმძღვანელობა სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიის და რელიგიური ორგანიზაციის წარმომადგენელთა კომპიუტერულ სისტემაში უნებართვოდ შედიოდა და უკანონო მოსმენას ახორციელებდა.

მოგვიანებით, 2012 წლის 22 ნოემბერს, აღნიშნული საფუძვლით დაკავებულ შსს-ის ოთხ მაღალჩინოსანს აღკვეთის ღონისძიების სახით შეფარდებული პატიმრობა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გირაოთი შეუცვალა. სასამართლოს გადაწყვეტილებით, კუდ-ის ყოფილი უფროსი, ლევან ქარდავა, 30-ათასლარიანი გირაოს სანაცვლოდ სასამართლო სხდომის დარბაზიდან გათავისუფლდა. კუდ-ის უფროსის ყოფილ მოადგილეს, გიორგი ყავლაშვილს, 15 ათას ლარიანი გირაო შეეფარდა, 18 წლის ვასილ ჯამალაშვილს – 3 ათას ლარიანი, გიორგი ჯავახიძეს – 10 ათას ლარიანი, ავთანდილ სოლომნიშვილს კი 5 ათას ლარიანი გირაოს გადახდა მოუწია.

5. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ შინაგან საქმეთა სამინისტროში განხორციელებული საკადრო ცვლილებები

5.1. სამინისტროში პერსონალის აყვანის ახალი წესი

2013 წლის დასაწყისში შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკადრო პოლიტიკასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანი იყო საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2013 წლის 25 იანვრის №39 ბრძანება („საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში ზოგიერთი საკადრო საკითხის მოწესრიგების შესახებ“),[31] რომლითაც შეიცვალა პოლიციაში ზოგიერთი საკადრო საკითხის მარეგულირებელი წესი და შესაძლებელი გახდა საპატრულო პოლიციის დეპარტამენტის ოცმეთაურის ან უფრო მაღალ თანამდებობაზე, ოპერატიულ ქვედანაყოფში განყოფილების უფროსის მოადგილის ან უფრო მაღალ თანამდებობაზე, დეტექტივ-გამომძიებლის, უბნის უფროსი ინსპექტორ-გამომძიებლის, მესაზღვრე-კონტროლიორის და რამდენიმე სხვა მნიშვნელოვან თანამდებობაზე პირთა სპეციალური პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამებისა და გადამზადების კურსების გავლის გარეშე დანიშვნა ან დაწინაურება.

აღნიშნული ბრძანება პირის პოლიციის თანამშრომლად ყოველგვარი წინასწარი მომზადების და სათანადო გამოცდის გარეშე დანიშვნის ან დაწინაურების შესაძლებლობას იძლეოდა. ბრძანება მხოლოდ 2013 წლის 31 მარტის ჩათვლით მოქმედებდა. მიუხედავად ამისა, იგი მნიშვნელოვან რისკებს შეიცავდა. კერძოდ, იქმნებოდა საფრთხე, რომ ამ პერიოდში პოლიციაში თანამდებობებზე დანიშნულიყვნენ პირები, რომლებიც შესაბამის მოთხოვნებს არ აკმაყოფილებდნენ და არ ჰქონდათ სათანადო ცოდნა თუ გამოცდილება.

ამასთანავე, გაჩნდა ლეგიტიმური კითხვა, თუ რატომ შეიძლებოდა გამხდარიყო საჭირო პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამებისა და გადამზადების კურსების გავლაზე დროებით უარის თქმა. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველომ“ შინაგან საქმეთა მინისტრს მიმართა[32] კითხვით, თუ რამ განაპირობა აღნიშნული ბრძანების გამოცემა.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ 2013 წლის 7 მარტის წერილით[33] პასუხი გასცა ორგანიზაციის შეკითხვებს. წერილში აღნიშნულია, რომ სამინისტროს სისტემაში ძირეული ცვლილებები მიმდინარეობდა: სპეციალური ოპერატიული დეპარტამენტი (სოდ-ი) ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტს შეუერთდა. ამასთანავე, სოდ-ში აუცილებელი არ იყო პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამებისა და გადამზადების კურსების გავლა. შსს-ის განმარტებით, მათი გავლა გარკვეულ დროს მოითხოვდა და საშტატო რიცხოვნობის შევსების კუთხით პრობლემებს ქმნიდა. წერილში საუბარია ასევე საპატრულო პოლიციის პატრულირების ზონების გაფართოებაზე და მისთვის გაძლიერებული ეკიპაჟების დამატებაზე, რაც გადაუდებელი და ქმედითი ზომების მიღებას საჭიროებდა. წერილში მითითებულია ისიც, რომ სამინისტრომ ჩაატარა ტესტირება, რომლის მიზანი იყო სამინისტროს მოსამსახურეთა ცოდნის, კვალიფიკაციის, პროფესიული უნარ-ჩვევების და მომზადების დონის შეფასება, ამ ტესტირების საფუძველზე კი იგეგმებოდა მოსამსახურეთა ინტენსიური გადამზადება. წერილში ასევე აღნიშნულია, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2013 წლის 25 იანვრის №39 ბრძანება სრულად შეესაბამება კანონმდებლობას.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოზიციის მიუხედავად უნდა აღინიშნოს, რომ პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამები და გადამზადების კურსები ემსახურება როგორც პროფესიული უნარებისა და ცოდნის დონის ამაღლებას, ისე კვალიფიციური კადრების ობიექტურ შერჩევას.

---

[31] http://transparency.ge/sites/default/files/post_attachments/ბრძანება%2039.pdf
[32] http://transparency.ge/sites/default/files/post_attachments/TI%20Georgia's%20Letter.pdf
[33] http://transparency.ge/sites/default/files/post_attachments/MIA's%20Response.pdf

პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამებსა და გადამზადების კურსებზე ერთიანად უარის თქმით კი დროებით გაუქმდა შერჩევის ობიექტური წინაპირობები, რაც ზრდიდა სუბიექტური გადაწყვეტილებისა და ნეპოტიზმის რისკებს.

5.2. სამინისტროში განხორციელებული საკადრო პოლიტიკა

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველომ“ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ 2013 წლის მარტამდე საჯარო სამსახურში განხორციელებული საკადრო ცვლილებების შესახებ ანგარიში[34] მოამზადა. ანგარიშში შინაგან საქმეთა სამინისტროში დანიშნული და სამინისტროდან განთავისუფლებული მოხელეების შესახებ სტატისტიკაც იქნა განხილული.

საკითხის შესწავლისას საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვის პროცესში გარკვეული სირთულეები წარმოიქმნა. გარდა იმისა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ უხეშად დაარღვია პასუხის გაცემისთვის დადგენილი ვადები, ოთხი თვის დაგვიანებით მიღებული პასუხი არასრულყოფილი აღმოჩნდა. კერძოდ, სამინისტრომ კვლევის ავტორების მიერ დასმული 13 შეკითხვიდან მხოლოდ 3-ს უპასუხა.

მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად კი, **შინაგან საქმეთა სამინისტროდან და მისდამი დაქვემდებარებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირებიდან (სსიპ) სულ 897 თანამშრომელი განთავისუფლდა**. მათგან 302-მა საკუთარი ინიციატივით დატოვა თანამდებობა. საანგარიშო პერიოდში სამინისტროში 1012 ახალი თანამშრომელი აიყვანეს. სამინისტროს არ განუმარტავს საჯარო მოსამსახურეთა დანიშვნის საფუძვლები. ამიტომ უცნობია, რა სტატუსით არიან ეს პირები დანიშნული, თუმცა არსებობს საფუძველი ვარაუდისათვის, რომ მათი მნიშვნელოვანი ნაწილი საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2013 წლის 25 იანვრის №39 ბრძანების[35] საფუძველზეა დანიშნული. როგორც ზემოთ აღინიშნა, ეს ბრძანება 2013 წლის 31 მარტის ჩათვლით მოქმედებდა და პირის პოლიციის თანამშრომლად ყოველგვარი წინასწარი მომზადების და სათანადო გამოცდის გარეშე დანიშვნის ან დაწინაურების შესაძლებლობას იძლეოდა.[36]

5.3. სამინისტროს ყოფილი მაღალჩინოსნების სხვა სახელმწიფო უწყებებში დანიშვნა

2013 წლის 13 დეკემბერს საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა, ირაკლი ღარიბაშვილმა, 9 ახალი გუბერნატორი წარადგინა.[37] აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფო რწმუნებულებად შინაგან საქმეთა სამინისტროს რამდენიმე ყოფილი თანამშრომელი დაინიშნა:

1. **სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორი** შსს-ის სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტოს (დეპარტამენტი) სამცხე-ჯავახეთის რეგიონალური სამმართველოს ყოფილი უფროსი, აკაკი მაჭუტაძე, გახდა;

2. **სამეგრელო-ზემო სვანეთის** გუბერნატორად დასახელდა ლევან შონია, რომელიც 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ შსს-ის სამეგრელო-ზემო სვანეთის სამხარეო მთავარი სამმართველოს უფროსად დაინიშნა;

3. **იმერეთის გუბერნატორის** თანამდებობა კი შსს-ის სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტოს (დეპარტამენტი) დასავლეთის რეგიონალური სამმართველოს ყოფილმა უფროსმა, ზაზა მეფარიშვილმა, დაიკავა.

---

[34] „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“, „საკადრო პოლიტიკა საჯარო სამსახურში 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ პერიოდში“, 2013 წლის 12 აგვისტო. http://transparency.ge/post/press-release/sakadro-politika-sajaro-samsakhurshi-2012-tslis-saparlamento-archevnebis-shemdeg

[35] http://goo.gl/mWDF0

[36] ამ ბრძანების შესახებ დეტალურად იხილეთ „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ ბლოგპოსტი: http://transparency.ge/blog/shss-shi-kadrebis-aqvanis-protsedura-droebit-martivdeba

[37] http://www.youtube.com/watch?v=dEAfJ6xO75E

გუბერნატორების წარდგენასთან ერთად დასახელდა საქართველოს მთავრობის კანცელარიის რეგიონებთან და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან ურთიერთობის დეპარტამენტის ახალი უფროსი. ეს იყო აკაკი ჩხენკელი, რომელიც ირაკლი ღარიბაშვილის მინისტრობის დროს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის დეპარტამენტის უფროსის პირველ მოადგილედ მუშაობდა.

საყურადღებოა ასევე ის ფაქტი, რომ შსს-ის ყოფილი თანამდებობის პირები სხვა სამინისტროებში მინისტრების მოადგილეებადაც დაინიშნენ. თავდაცვის მინისტრის მოადგილე, ალექსი ბატიაშვილი, 2012 წლის 30 ოქტომბრიდან 2013 წლის 23 ნოემბრამდე შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე იყო, ხოლო იუსტიციის მინისტრის მოადგილეს, ალექსანდრე ტაბატაძეს, 2012 წელს ეკავა შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილის თანამდებობა.

აღსანიშნავია, რომ, ზოგადად, პროფესიონალი კადრების ერთი უწყებიდან მეორეში გადაყვანა დარღვევა არ არის და სრულად შეესაბამება კანონმდებლობას, თუმცა გარკვეულ ეჭვებს ბადებს ის ტენდენცია, რომ სახელმწიფო რწმუნებულებად და მინისტრების მოადგილეებად შსს-ის ყოფილი თანამდებობის პირები სწორედ მას შემდეგ დაინიშნენ, რაც ყოფილი შინაგან საქმეთა მინისტრი, ირაკლი ღარიბაშვილი, პრემიერ-მინისტრი გახდა. აღნიშნული ფაქტი შესაძლოა მთავრობის მართვის სისტემის მონოპოლიზაციასაც ემსახურებოდეს.

6. ცალკეული პრობლემური შემთხვევების შეფასება

6.1. პოლიციის მიერ ჩატარებული რეიდები

2013 წლის აგვისტოში თბილისში რამდენიმე დღის განმავლობაში მოქალაქეებს მასობრივად აჩერებდნენ და ამოწმებდნენ. რეიდების დროს სისტემატურად ხდებოდა როგორც ფეხით მოსიარულეების, ისე ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ჩხრეკა, მოქალაქეთა პირადი დოკუმენტაციის შემოწმება. გავრცელებული ინფორმაციით, პოლიციის თანამშრომლები ზოგიერთ შემთხვევაში მოქალაქის შესახებ ინფორმაციას იწერდნენ და შემოწმებულ პირს მობილური ტელეფონით სურათს უღებდნენ. პოლიციის მიერ ჩატარებულ რეიდებს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ უწოდა პრევენციული ღონისძიება, რომელიც, სამინისტროს განცხადებით, ერთი კვირის განმავლობაში გრძელდებოდა და მძიმე დანაშაულთა გამოვლენას ემსახურებოდა.[38]

საქართველოს კონსტიტუციის 22-ე მუხლით გარანტირებულია ადამიანის თავისუფალი გადაადგილების უფლება. აღნიშნული ნორმის თანახმად, „ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება საქართველოში, აქვს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლისა და საცხოვრებელი ადგილის თავისუფალი არჩევის უფლება“. ადამიანისათვის გადაადგილების შესაძლებლობის შეზღუდვა ან აღკვეთა არის საქართველოს კონსტიტუციის მე-18 მუხლით გათვალისწინებულ ადამიანის თავისუფლების ხელშეუვალობის უფლებაში მნიშვნელოვანი ჩარევა.

ადამიანის თავისუფლება გულისხმობს მის ფიზიკურ თავისუფლებას, მის უფლებას, თავისუფლად გადაადგილდეს ფიზიკურად, თავისი ნების შესაბამისად, იმყოფებოდეს ან არ იმყოფებოდეს რომელიმე ადგილზე. ადამიანის თავისუფლება არის მისი გადაადგილების თავისუფლება, ვიწრო გაგებით.

„პოლიციის შესახებ“ საქართველოს 1993 წლის 27 ივლისის კანონის თანახმად, რეიდების ჩატარება შესაძლებელია სისხლის სამართლის საპროცესო და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების შესახებ კანონმდებლობით გათვალისწინებული საფუძვლით. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი განსაზღვრავს, თუ რა გარემოებებშია შესაძლებელი ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, იმისთვის, რომ ჩხრეკა და ამოღება კანონიერების ფარგლებში ჩატარდეს, აუცილებელია, პოლიციელმა იხელმძღვანელოს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით, რომლის თანახმად, დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაში ჩხრეკა ტარდება იმ მიზნით, რომ აღმოჩენილ და ამოღებულ იქნეს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი. ჩხრეკის ჩატარება შეიძლება აგრეთვე ძებნილისა და გვამის აღმოსაჩენად. „დასაბუთებული ვარაუდი“ იმავე კოდექსით შემდეგნაირად განიმარტება: ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რომელიც მოცემული სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა ერთობლიობით დააკმაყოფილებდა ობიექტურ პირს, რათა დაესკვნა პირის მიერ დანაშაულის შესაძლო ჩადენა, ამ კოდექსით პირდაპირ გათვალისწინებული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისთვის ან/და აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებისთვის გათვალისწინებული მტკიცებულებითი სტანდარტი. არაგონივრულია, დასაბუთებულ ვარაუდად იქნეს მიჩნეული პოლიციელების მიერ შემთხვევით შერჩეულ პირთა მასობრივი ჩხრეკა. მოქალაქეთა მასობრივი გაჩერება და ჩხრეკა წარმოშობს საფუძვლიან ეჭვს, რომ პოლიციელები დაკავების მიზნით რომელიმე კონკრეტული დანაშაულის ჩადენაში ბრალდებულს ან სხვა სამართალდამრღვევს კი არ ეძებდნენ, არამედ ადამიანებს შემთხვევითობის პრინციპით არჩევდნენ და ჩხრეკდნენ.

იმას, რომ განხორციელებული ღონისძიებები არ შეესაბამებოდა კანონის ზემოაღნიშნულ

[38] არასამთავრობო ორგანიზაციათა ერთობლივი განცხადება ბოლო პერიოდში პოლიციის მიერ ჩატარებული რეიდების შესახებ. http://transparency.ge/post/general-announcement/arasamtavrobo-organizatsiata-ertoblivi-gantskhadeba-bolo-periodshi-politsi

მოთხოვნას, ადასტურებს თავად შინაგან საქმეთა სამინისტროს განცხადება იმის შესახებ, რომ ჩატარებული რეიდები პრევენციული ხასიათის იყო. ამგვარ პრევენციულ ღონისძიებას არ აქვს კანონიერი მიზანი.

გარდა ამისა, „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს 1993 წლის 27 ივლისის კანონის 9[1] მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, „პოლიციის თანამშრომელი ვალდებულია შეჩერებულ პირს გააცნოს თავისი ვინაობა, წარუდგინოს თავისი უფლებამოსილების დამადასტურებელი დოკუმენტი და განუმარტოს შეჩერების კანონიერებისა და დასაბუთებულობის გასაჩივრების უფლება“.

ჩვენს ხელთ არსებული ინფორმაციით, ზოგიერთ შემთხვევაში სამართალდამცავებმა დაარღვიეს კანონის ზემოაღნიშნული მოთხოვნა. ამიტომ მიგვაჩნია, რომ განხორციელებული ღონისძიებები უკანონო იყო და არღვევდა მოქალაქეთა კონსტიტუციურ უფლებებსა და თავისუფლებებს.

გავრცელდა ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ პოლიციელთა ნაწილი დაედევნა ტელეკომპანია „ტაბულას“ ჟურნალისტს, რომელიც რეიდის მიმდინარეობას იღებდა. მათ ჟურნალისტი გაჩხრიკეს და გადაღებული ვიდეომასალა წაუშალეს. საქართველოს კანონმდებლობით, ჟურნალისტის პროფესიული საქმიანობისთვის ხელის შეშლა არის დანაშაული, რომელიც ადეკვატური გამოძიების ჩატარებას საჭიროებს. „ტაბულამ“ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართა და აღნიშნული ფაქტის გამოძიება მოითხოვა, თუმცა, სამინისტროს განცხადებით, მოცემულ შემთხვევაში არანაირი კანონდარღვევა არ დასტურდებოდა. ამიტომ მოყვანილ ფაქტს ადეკვატური რეაგირება არ მოჰყოლია.

6.2. რელიგიის თავისუფლება (სოფელი ჭელა, ახალციხე და სხვა)

2013 წლის აგვისტოში რელიგიის თავისუფლების მნიშვნელოვანი დარღვევის ფაქტი დაფიქსირდა ადიგენის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭელაში. ის 2013 წელს ადამიანის უფლებების სფეროში ერთ-ერთ ყველაზე რეზონანსულ მოვლენად იქცა.

2013 წლის 26 აგვისტოს სოფელ ჭელაში ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტმა მეჩეთთან არსებული მინარეთის დემონტაჟი განახორციელა.[39] შემოსავლების სამსახურმა მინარეთის დემონტაჟის ფორმალურ საფუძვლად საქონლის გაშვების შემდგომი გასვლითი შემოწმების პროცედურა დაასახელა. შემოსავლების სამსახურის მიერ გავრცელებულ განცხადებაში მითითებული იყო, რომ კონსტრუქციის წონა და სასაქონლო კოდი შესაძლოა დეკლარირებულ მონაცემებს არ შეესაბამებოდა. ამიტომ მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება სასაქონლო ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე.

როგორც მოპოვებული ინფორმაცია ცხადყოფს, მინარეთის დემონტაჟის განხორციელების პერიოდში სოფლისკენ მიმავალი ყველა გზა გადაკეტილი იყო, ხოლო თავად სპეცოპერაცია – უპრეცედენტო მასშტაბის. მასში 2 ვერტმფრენი, 40-მდე მაღალი გამავლობის ავტომობილი და 200-მდე სამართალდამცავი (მათ შორის, სპეციალური დანიშნულების რაზმი) მონაწილეობდა. დემონტაჟის პროცესში მოსახლეობის ნაწილს, რომელიც სალოცავთან ახლოს მისვლას ცდილობდა, პოლიციამ სცემა, ნაწილი კი წინააღმდეგობის გაწევის ბრალდებით დააკავა. მოქალაქეთა მიერ მობილური ტელეფონით გადაღებულ მასალაში ჩანს, რომ პოლიციამ მოსახლეობის დასაშინებლად რამდენჯერმე გამაფრთხილებელი გასროლაც გამოიყენა. გავრცელებული ინფორმაციით, სპეცოპერაციისას პოლიციამ დააკავა 21 ადამიანი, რომელთა ნაწილი 26 აგვისტოს ღამესვე გაათავისუფლა.

2013 წლის 27 აგვისტოს ახალციხის რაიონულმა სასამართლომ 6 დაკავებული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენისთვის დააჯარიმა, ხოლო 3 დაკავებულს

[39] „ადიგენში მეჩეთთან არსებული მინარეთის დემონტაჟი მიმდინარეობს“. http://www.interpressnews.ge/ge/regioni/250849-adigenshi-mechethhan-arsebuli-minarethis-demontazhi-mimdinareobs.html?ar=A

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის აღკვეთის ღონისძიების სახით გირაო შეუფარდა და 2 ათასი ლარის გადახდა დააკისრა. 2013 წლის ნოემბერში კი, შემოსავლების სამსახურის გადაწყვეტილებით, მინარეთი კვლავ დაბრუნებულ და აღმართულ იქნა ჭელაში.

ჭელასა და ახალციხეში განვითარებულ მოვლენებს აკვირდებოდნენ სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციის, მათ შორის, „საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის“, წარმომადგენლები, რის შემდეგაც აღნიშნული ფაქტის ერთობლივი სამართლებრივი შეფასება მომზადდა.

შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის მიერ განხორციელებული ღონისძიება უკანონო და დაუსაბუთებელი იყო. მან დაარღვია მინარეთის მფლობელის საკუთრების უფლება, ასევე ხელყო მუსლიმი მოსახლეობის რწმენის თავისუფლება.

2013 წლის 14 ივლისს ჯამბულ აბულაძემ საქართველოში დაშლილ მდგომარეობაში შემოიტანა მინარეთი (ასაწყობი კონსტრუქცია), რომლის მწარმოებელი სახელმწიფო თურქეთია.

საბაჟო დეკლარაციის შევსებისას დეკლარანტმა მიუთითა, რომ მის მიერ შემოტანილი საქონელი იყო მობილური სახლი, რომლის კოდი, საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის მიხედვით, არის 9406 00 110 00.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად, საქონლის განბაჟებისას დეკლარანტს ევალება (გარდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული გამონაკლისებისა) დამატებული ღირებულების გადასახადისა და იმპორტის გადასახადის გადახდა.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქონელი თურქეთში იყო წარმოებული, ხოლო 2007 წლიდან მოქმედებს შეთანხმება „საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ“, თურქეთის რესპუბლიკაში დამზადებული საქონელი იმპორტის გადასახადით არ იბეგრება.

ამდენად, ერთადერთი გადასახადი, რომლის გადახდაც დეკლარანტს ევალებოდა, დამატებული ღირებულების გადასახადი იყო.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 169-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, დამატებული ღირებულების გადასახადის განაკვეთი შეადგენს საბაჟო ღირებულების 18 პროცენტს. იმავე კოდექსის 213-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრა ნიშნავს საქონლის დეკლარირების დღისათვის მის შეფასებას.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 213-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, საქონლის საბაჟო ღირებულებას განსაზღვრავს დეკლარანტი. შემოსავლების სამსახური აკონტროლებს საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრის სისწორეს და იმ შემთხვევაში, თუ არ ეთანხმება დეკლარირებულ საბაჟო ღირებულებას, მას თვითონ განსაზღვრავს.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 213-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, იმპორტისას დეკლარირებული საქონლის საბაჟო ღირებულება განისაზღვრება შემდეგი მეთოდებით:

ა) გარიგების ფასის მიხედვით (პირველი მეთოდი);

ბ) იდენტური საქონლის გარიგების ფასის მიხედვით (მეორე მეთოდი);

გ) მსგავსი საქონლის გარიგების ფასის მიხედვით (მესამე მეთოდი);

დ) საქონლის ერთეულის ფასის მიხედვით (მეოთხე მეთოდი);

ე) შედგენილი ღირებულების მიხედვით (მეხუთე მეთოდი);

ვ) სარეზერვო მეთოდით (მეექვსე მეთოდი).

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 213-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, ამ მუხლის მე-3 ნაწილში აღნიშნული ყოველი მომდევნო მეთოდი გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ დასაბუთებულად ვერ ხერხდება წინა მეთოდის გამოყენება.

საკანონმდებლო ნორმის გათვალისწინებით, ჯამბულ აბულაძე ვალდებული იყო, გადაეხადა მის

მიერ დეკლარირებული საბაჟო ღირებულების 18 პროცენტი. არსებული ინფორმაციით, საქონლის საბაჟო ღირებულება, ღირებულების განსაზღვრის პირველი მეთოდის გამოყენების მიხედვით, იყო 9000 აშშ დოლარი (ინვოისში მითითებული ფასი).

დეკლარანტმა კანონმდებლობის მოთხოვნის შესაბამისად გადაიხადა გადასახადი და განაბაჟა საქონელი, რის შემდეგაც ის საკუთრებაში გადასცა მესამე პირს.

შემოსავლების სამსახურის მიერ გავრცელებული განცხადებით, „დოკუმენტაციის ანალიზის შემდეგ გაჩნდა საფუძვლიანი ეჭვი, რომ საბაჟო დეკლარაციასა და მის თანმხლებ დოკუმენტაციაში მითითებული საქონლის არასწორად კლასიფიცირებამ შეიძლება გამოიწვიოს იმპორტის გადასახდელების ოდენობის შემცირება. აღნიშნული ოდენობის შემცირების დადგენა ფიზიკური დათვალიერებისა და შესაბამისი ექსპერტიზის დასკვნის გარეშე შეუძლებელია“. სწორედ ეს გარემოება გახდა მინარეთის დემონტაჟის ფორმალური საფუძველი.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, თურქეთის რესპუბლიკაში დამზადებული საქონელი იმპორტის გადასახადით არ იბეგრება. ამდენად, რა წონისა და კლასიფიკაციისაც არ უნდა ყოფილიყო მოცემული საქონელი, ის იმპორტის გადასახადისაგან გათავისუფლებული იყო.

რაც შეეხება დამატებული ღირებულების გადასახადს, ის ყველა შემთხვევაში საბაჟო ღირებულების 18 პროცენტია, ხოლო საბაჟო ღირებულება მოცემულ შემთხვევაში უკვე განსაზღვრული და გადახდილი იყო ღირებულების განსაზღვრის პირველი მეთოდის გამოყენებით.

იმ შემთხვევაშიც კი, თუ საბაჟო ორგანო ეჭვს შეიტანდა პირველი მეთოდის გამოყენებით საბაჟო ღირებულების განსაზღვრის მართებულობაში, მას ჯერ ღირებულების განსაზღვრის მეორე მეთოდი უნდა გამოეყენებინა, შემდეგ — მესამე და ა. შ.. იმავდროულად, მას მომდევნო მეთოდის გამოყენებისას უნდა დაესაბუთებინა, რატომ ვერ ხერხდებოდა საბაჟო ღირებულების წინა მეთოდის გამოყენებით განსაზღვრა.

ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის უფროსის მოვალეობის შემსრულებლის, ვლადიმერ ხუნდაძის, 2013 წლის 20 აგვისტოს №39828 ბრძანებაში, რომლის საფუძველზედაც განხორციელდა საქონლის გაშვების შემდგომი გასვლითი შემოწმება, არაფერია ნათქვამი იმაზე, თუ რატომ ვერ მოხერხდა საბაჟო ღირებულების წინა მეთოდის გამოყენებით განსაზღვრა.

ამასთანავე, თუნდაც დეკლარანტს არასწორად მიეთითებინა კლასიფიკატორი (მობილური სახლი, მეტალკონსტრუქციების ნაცვლად), ეს არანაირად არ იმოქმედებდა გადასახადის ოდენობაზე, რადგან ის მაინც გამოანგარიშებული საბაჟო ღირებულების 18 პროცენტი უნდა ყოფილიყო.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ცხადია, რომ დეკლარანტს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის არანაირი გადასახადი არ დაუმალავს და მან სრულად შეასრულა კანონმდებლობით დაკისრებული საგადასახადო ვალდებულებანი, ხოლო შემოსავლების სამსახურის მიერ გავრცელებული განცხადების მიზანი საზოგადოების შეცდენა იყო.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 214-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ითვალისწინებს საბაჟო კონტროლის ისეთ ფორმას, როგორიცაა საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმება.

საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმების შესახებ დამატებითი ნორმები დადგენილია „საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის გადაადგილებისა და გაფორმების შესახებ ინსტრუქციის“ (დამტკიცებულია საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2012 წლის 26 ივლისის №290 ბრძანებით) XXV თავით.

აღნიშნული ინსტრუქციის 112-ე მუხლის პირველ პუნქტში მოცემულია საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმების ჩატარების საფუძვლების ამომწურავი ჩამონათვალი. საბაჟო დეპარტამენტის უფროსის მოვალეობის შემსრულებლის მიერ გამოცემულ ბრძანებაში არ არის მითითებული,

კონკრეტულად რომელი საფუძვლით ჩატარდა საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმება, რაც აღრმავებს ეჭვს, რომ საბაჟო დეპარტამენტს არ ჰქონდა შემოწმების ჩატარების შესაბამისი კანონისმიერი საფუძველი.

ინსტრუქციის 115-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, საქონლის გაშვების შემდგომი გასვლითი შემოწმების დაწყებამდე არანაკლებ 10 სამუშაო დღისა დეკლარანტს ან/და სხვა ვალდებულ პირს ეგზავნება შეტყობინება წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით. როგორც ჩვენს ხელთ არსებული დოკუმენტაციით დასტურდება, ასეთი შეტყობინება 2013 წლის 21 აგვისტოს ჩაჰბარდა ჯამბულ აბულაძის მეუღლეს, ხოლო მინარეთის დემონტაჟი 26 აგვისტოს განხორციელდა. აღნიშნული ქმედებით აშკარად დაირღვა კანონმდებლობის მოთხოვნა.

ინსტრუქციის 115-ე მუხლის მე-5 პუნქტის თანახმად, გასვლითი შემოწმების ჩატარებისას, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს:

ა) დეკლარანტისაგან ან სხვა ვალდებული პირისაგან მოითხოვოს დეკლარირებული საქონლის შემოტანის ან/და გატანის ოპერაციებთან დაკავშირებული დოკუმენტაციის, სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების სააღრიცხვო (საბუღალტრო) მონაცემების ან/და სხვა ინფორმაციის წარდგენა;

ბ) დეკლარანტისაგან ან სხვა ვალდებული პირისაგან ან მისი უფლებამოსილი წარმომადგენლისაგან (რომელსაც აქვს შესაბამისი დოკუმენტაცია ან/და ინფორმაცია) მიიღოს წერილობითი და სიტყვიერი განმარტებები გასვლითი შემოწმების დროს წამოჭრილ საკითხებზე;

გ) განახორციელოს დეკლარანტის ან/და სხვა ვალდებული პირის საქმიანობაზე დაკვირვება, დაათვალიეროს საქონელი, აიღოს სინჯი ან/და ნიმუში.

საბაჟო დეპარტამენტის ქმედება აშკარად გასცდა მისთვის კანონმდებლობით მინიჭებულ უფლებამოსილებას. უკვე დამონტაჟებული მინარეთი იყო არა საქონელი, არამედ არსებული სხვა უძრავი ნივთის არსებითი შემადგენელი ნაწილი. იმავდროულად, შემოწმებისას მოხდა არა დეკლარანტის (ან სხვა ვალდებული პირის), არამედ მესამე პირის (დავით ჩოგაძე) საკუთრებაში შეჭრა. ბუნებრივია, საბაჟო დეპარტამენტს ამის უფლება არ ჰქონდა.

განსაკუთრებით შემაშფოთებელია აღნიშნული პროცესების მიმდინარეობისას სახელმწიფო მოხელეების მიერ გაკეთებული განცხადებები. საგანგაშოა იუსტიციის მინისტრის პოზიცია ჭელაში განვითარებულ მოვლენებთან დაკავშირებით. მან აღნიშნა, რომ მუსლიმებს მინარეთების გარეშეც შეუძლიათ ილოცონ, ხოლო ფრაზით „საქართველოს მოუწევს გადაწყვეტა, უნდა იყოს თუ არა ქვეყანაში მინარეთები“, მინისტრმა ფაქტობრივად კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა რელიგიურ უმცირესობათა მიერ სალოცავების აშენების შესაძლებლობა. ასევე შემაშფოთებელია შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის განცხადება, სადაც მან აქცენტი მხარეთა პოლიტიკური დაპირისპირების ჭრილში გადაიტანა და საჭიროდ არ მიიჩნია საკითხისთვის „რელიგიური შეფერილობის“ მინიჭება. ასეთი მგრძნობიარე საკითხისადმი ხელისუფლების მაღალი თანამდებობის პირების მსგავსი მიდგომა სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ქვეყანაში რელიგიური შემწყნარებლობის თვალსაზრისით არსებულ მდგომარეობას და რელიგიის თავისუფლების რეალიზებას.

სამწუხაროდ, სწორედ 2013 წელს რელიგიურ უმცირესობათა უფლებების ხელყოფის ფაქტებისადმი სახელმწიფოს დისკრიმინაციულმა მიდგომამ, საკითხის სათანადო რეაგირების გარეშე დატოვებამ და არაადეკვატურმა განცხადებებმა თუ ქმედებებმა გამოიწვია ის, რომ რელიგიურ ნიადაგზე მუსლიმთა შევიწროებამ და რელიგიის თავისუფლების დარღვევამ სისტემური ხასიათი მიიღო.

ძალადობა იეჰოვას მოწმეების წინააღმდეგ – საანგარიშო პერიოდში იეჰოვას მოწმეების

რელიგიის თავისუფლების დარღვევის ფაქტებიც დაფიქსირდა. გავრცელებული ინფორმაციით, 2013 წლის 26 ოქტომბერს ბათუმში იეჰოვას სამ მოწმეს სცემეს. იეჰოვას მოწმეებზე თავდასხმა მოხდა ასევე ოზურგეთში, სადაც მათ მანქანის მინები ჩაუმსხვრიეს და რელიგიური რიტუალის შესრულების შესაძლებლობა არ მისცეს. იეჰოვას მოწმეებს პრობლემა შეექმნათ გორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხელთუბანშიც, სადაც მართლმადიდებელი მოსახლეობა მათ სახლის აშენების საშუალებას არ აძლევდა. იეჰოვას მოწმეთა ადვოკატის განცხადებით, დაპირისპირების მიზეზი რელიგიური მრწამსი იყო. ინციდენტის დროს იეჰოვას მოწმეებს სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს.

სახელმწიფოს ეკისრება პოზიტიური ვალდებულება – უფლების დარღვევის საფრთხის თავიდან ასაცილებლად ხელისუფლების ორგანოების მიერ ეფექტიანი ღონისძიებების განხორციელება უზრუნველყოს. ამიტომ აუცილებელია, სახელმწიფომ ყველა ზემოაღნიშნულ ინციდენტზე ადეკვატური და დროული რეაგირება მოახდინოს და სამართალდამრღვევი პირები პასუხისგებაში მისცეს.

ფირუზ წულუკიძისა და თემურ ბახუნტარაძის საქმე – 2013 წლის 13 სექტემბერს ბათუმში პოლიციისათვის წინააღმდეგობის გაწევის ბრალდებით ფირუზ წულუკიძე და მისი მწვრთნელი, თემურ ბახუნტარაძე, დააკავეს. ბრალდებულები დაკავებას რელიგიური მოტივით დევნას უკავშირებდნენ. მათ დაკავებამდე გავრცელდა ინფორმაცია, რომლის თანახმად, ჭიდაობაში ევროპის ჩემპიონი, 20 წლის ფირუზ წულუკიძე, 2013 წლის 10 აგვისტოს სწორედ რელიგიური მოტივით არ გაუშვეს მსოფლიო ჩემპიონატზე. დაკავებულის თქმით, გამგზავრებამდე რამდენიმე დღით ადრე მას პოლიციელმა ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე აუკრძალა საქართველოს ტერიტორიის დატოვება, მომდევნო დღეს კი ჭიდაობის ფედერაციამ განუმარტა, რომ „საქართველოსთვის არასასურველ ხალხთან ურთიერთობის“ მიზეზით ეკრძალებოდა ქვეყნის დატოვება.

ფირუზ წულუკიძის განცხადებით, დაკავების დროს პოლიციელებმა მათ უმოწყალოდ სცემეს. ისინი დაკავებულებს დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში სცემდნენ; მას თავში ბლაგვი საგანი ჩაარტყეს, წაქცეულს ფეხებით შესდგნენ ზურგზე და თავი მიწაზე დაარტყმევინეს. ფირუზ წულუკიძის განმარტებით, პოლიციელები განსაკუთრებით აგრესიულები იყვნენ თემურ ბახუნტარაძის მიმართ, რის შედეგადაც მან გონება დაკარგა. ფიზიკურ შეურაცხყოფას თან ახლდა სიტყვიერი შეურაცხყოფა. პოლიციელები ხაზგასმით აღნიშნავდნენ მათ მრწამსს, კერძოდ, იმას, რომ დაკავებულები მუსლიმები იყვნენ. დაკავებულთა სხეულზე მრავლობითი დაზიანებების არსებობა სახალხო დამცველის რწმუნებულმაც დაადასტურა.

გარდა ამისა, დაკავებულთა მტკიცებით, მათზე მანამდეც ხორციელდებოდა რელიგიური ნიშნით ზეწოლა. კერძოდ, თემურ ბახუნტარაძეს პოლიციელებმა საკუთარი საცხოვრებელი სახლის ქვედა სართულზე მოწყობილ დარბაზში ლოცვა აუკრძალეს.

ცხადია, ზემოაღნიშნული ინფორმაცია წარმოშობს საფუძვლიან ეჭვს, რომ სამართალდამცავებმა განახორციელეს მოქალაქეთა მიმართ არასათანადო მოპყრობა და მათი რელიგიური ნიშნით დევნა, რომლებიც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით დასჯადი ქმედებებია.

6.3. საქართველოს სახალხო დამცველის საქმიანობისთვის ხელის შეშლა

კანონის უზენაესობის პრინციპის განმტკიცების და ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია, სახელმწიფოში ეფექტიანი უფლებადაცვითი მექანიზმები და ინსტიტუტები არსებობდეს. ამ თვალსაზრისით საქართველოში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს სახალხო დამცველის ინსტიტუტს, რომელიც იმავდროულად გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის „წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის წინააღმდეგ კონვენციის ფაკულტატიური ოქმით“ გათვალისწინებული პრევენციის ეროვნული მექანიზმის ფუნქციებს

ასრულებს.

კახეთის საინფორმაციო ცენტრის მიერ გავრცელებული ინფორმაციით, 2013 წლის 17 ოქტომბერს სახალხო დამცველთან შექმნილი სპეციალური პრევენციული ჯგუფის წევრებს დოკუმენტაციის გაცნობის გარეშე, ძალის გამოყენებით დაატოვებინეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგარეჯოს რაიონული სამმართველოს სამორიგეო ნაწილი, მიუხედავად იმისა, რომ მათ ამ სამმართველოს უფროსის მოადგილეს, გიორგი რევაზიშვილს, დადგენილი წესით გააცნეს თავი და სამსახურებრივი მოწმობები წარუდგინეს. გავრცელებული ვიდეოკადრები ცხადყოფს, რომ სახელმწიფომ ხელი შეუშალა სახალხო დამცველის წარმომადგენლების საქმიანობას.

მომხდართან დაკავშირებით შინაგან საქმეთა სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამმართველოს უფროსის მიერ 2013 წლის 18 ოქტომბერს გაკეთებული განცხადება სრულიად განსხვავდება გავრცელებულ ვიდეოკადრებში ასახული ფაქტებისგან. როგორც ოფიციალურ კომენტარში იყო აღნიშნული, სახალხო დამცველის აპარატის წარმომადგენლები შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგარეჯოს რაიონული სამმართველოს სამორიგეო ნაწილში ისე შევიდნენ, რომ არც სახალხო დამცველის წარმომადგენლობის დამადასტურებელი საბუთი წარუდგენიათ და არც სიტყვიერად გაუცვნიათ თავი.

„საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს კანონის 27-ე მუხლის თანახმად, საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის თანამშრომლები ამ კანონით გათვალისწინებულ უფლებამოსილებას ახორციელებენ საქართველოს სახალხო დამცველის სპეციალური რწმუნებით. „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლის მიხედვით კი, კანონით გათვალისწინებული უფლებამოსილების ფარგლებში საქართველოს სახალხო დამცველის რწმუნებულებს უფლება აქვთ, დაუბრკოლებლად შევიდნენ სახელმწიფო ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ნებისმიერ ორგანოში, საწარმოში, ორგანიზაციასა და დაწესებულებაში, მათ შორის, სამხედრო ქვედანაყოფში, პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში, დაკავების და თავისუფლების შეზღუდვის სხვა ადგილებში, ასევე მოითხოვონ შემოწმებისათვის აუცილებელი ყველა ცნობა, დოკუმენტი და სხვა მასალა, მიიღონ წერილობითი ახსნა-განმარტება გამოსაკვლევ საკითხებზე.

სახელმწიფო ვალდებულია უზრუნველყოს კანონით გათვალისწინებული რეგულირების ეფექტიანად აღსრულება. სახალხო დამცველის ინსტიტუტი ადამიანის უფლებების დაცვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მექანიზმია. შემაშფოთებელია, რომ აღნიშნულ ორგანოს არ მიეცა კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილების თავისუფლად განხორციელების შესაძლებლობა. მიგვაჩნია, რომ აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოების მიერ სახალხო დამცველის საქმიანობისათვის დაბრკოლების შექმნის ყველა შემთხვევა საჭიროებს მიუკერძოებელ მიდგომას და ადეკვატურ რეაგირებას, რათა არ მოხდეს კანონის დამრღვევ თანამდებობის პირთა წახალისება. მოცემული ფაქტისადმი ხელისუფლების ლოიალური დამოკიდებულება საფრთხეს უქმნის ქვეყანაში კანონის უზენაესობას და ზიანს აყენებს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ეფექტიანად დაცვას. ჩვენი აზრით, აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით აღძრული საქმე დროულად და ეფექტიანად უნდა იქნეს გამოძიებული.

6.4. შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა მიერ ჩადენილი სავარაუდო დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიების პრობლემა

ქვემოთ მოყვანილ საქმეებში შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა მიერ ჩადენილ სავარაუდო დანაშაულებზეა საუბარი. ამ საქმეთა გარკვეულ ნაწილზე გამოძიება დაწყებულია, თუმცა ჩვენთვის ცნობილ არცერთ შემთხვევაში შსს-ის არცერთი თანამშრომელი სისხლის სამართლის

პასუხისგებაში არ ყოფილა მიცემული. ხშირად გამოძიების არაეფექტიანობა აშკარა და თვალში საცემი იყო. ამის ერთ-ერთი ყველაზე ნათელი მაგალითი მოქალაქე შიო კობიძის შემთხვევაა. შ. კობიძე მიუთითებს, რომ ის 2013 წლის 27 ოქტომბერს პოლიციელებმა აწამეს. ამ დროიდან მოყოლებული, იგი ადვოკატის დახმარებით ცდილობდა სამართალდამცავთა დაინტერესებას სხვადასხვა საჩივრის თუ პირადი შეხვედრის მეშვეობით. თუმცა გამოძიება არათუ ეფექტიანი არ იყო, არამედ რამდენიმე თვის განმავლობაში არც დაწყებულა. გამოძიება მხოლოდ 2014 წლის 4 თებერვალს, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაში ამ საკითხზე საგანგებო პრესკონფერენციის გამართვიდან რამდენიმე დღეში, დაიწყო. სამწუხაროა ისიც, რომ აღნიშნულ საკითხზე არასამთავრობო ორგანიზაციების აქტიურობას შსს-ის წარმომადგენლები ზოგჯერ სისტემის დისკრედიტაციად აფასებდნენ. ჩვენ მოკლედ მიმოვიხილავთ კონკრეტულ საქმეებს:

1. ბექა და ლაშა გოჩიაშვილების საქმე[40]**.** 2013 წლის 14 იანვარს მედიაში ქართველი პიანისტის, ბექა გოჩიაშვილის, განცხადება გავრცელდა. გავრცელებული ინფორმაციით, ბექა გოჩიაშვილი და მისი ძმა, ლაშა გოჩიაშვილი, 2013 წლის 8 იანვარს ვაკე-საბურთალოს პოლიციის მე-5 განყოფილებაში ქურდობის ფაქტთან დაკავშირებით მოწმის სტატუსით დაიკითხნენ. ასევე ცნობილია, რომ არასრულწლოვანი (16 წლის) ბექა გოჩიაშვილის დაკითხვას მისი მშობელი, ვალერიან გოჩიაშვილი, ესწრებოდა. ბექა გოჩიაშვილი განცხადებაში მოწმის სახით დაკითხვისას მისი და მისი ძმის მიმართ განხორციელებულ ფსიქოლოგიურ ზეწოლასა და მუქარაზე საუბრობდა.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია დამატებით დაუკავშირდა ბექა გოჩიაშვილის მამას, რომელმაც დაადასტურა ბექას მიერ განცხადებაში დაფიქსირებული ზეწოლის ფაქტები. მან ასევე აღნიშნა, რომ დაკითხვისას ზეწოლა ბექა გოჩიაშვილის მიმართ „ციხეში ჩასმის“ და „ცხოვრების გამწარების“ მუქარით, ლაშა გოჩიაშვილის მიმართ კი – სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის მუქარით გამოიხატა.

2. ლევან კორკოტაშვილის საქმე[41]**.** 2013 წლის 9 ოქტომბერს საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციას მიმართეს ლევან კორკოტაშვილის ოჯახის წევრებმა, რომელთა განმარტებით, 8 ოქტომბერს ლევანი ძველი თბილისის პოლიციის №4 სამმართველოს თანამშრომლებმა ნარკოტიკული ნივთიერების უკანონო შეძენა-შენახვის ბრალდებით დააკავეს. მათი განცხადებით, დაკავების დროს ლევან კორკოტაშვილს პოლიციელებმა სასტიკად სცემეს და სხეულის სხვადასხვა სახის დაზიანებები მიაყენეს. იგი დუშეთის დროებითი მოთავსების იზოლატორში იქნა გადაყვანილი. ლევან კორკოტაშვილი ჯანმრთელობის მძიმე მდგომარეობის გამო სასწრაფო სამედიცინო ჩარევას საჭიროებდა.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტმა მოინახულა დაკავებული ლევან კორკოტაშვილი, რომელმაც განმარტა შემდეგი: 8 ოქტომბერს იგი დაბა წყნეთში, ავტობუსის გაჩერებასთან იდგა. ამ დროს ავტომანქანა „ნივა“ მიუახლოვდა. „ნივაში“ მსხდომმა პოლიციელებმა მოსთხოვეს, მანქანაში ჩამჯდარიყო და მათ გაჰყოლოდა. როდესაც კორკოტაშვილმა მიზეზი იკითხა, პოლიციის თანამშრომლები აგრესიულები გახდნენ, ავტომანქანიდან გადმოვიდნენ და მას უმოწყალოდ ცემა დაუწყეს. ცემის შედეგად კორკოტაშვილს აღენიშნებოდა მძიმე დაზიანებები კიდურებზე და სახის არეში, შეშუპება – მარჯვენა ხელზე და დაზიანებული ჰქონდა ქვედა ყბის ძვალი.

ლევან კორკოტაშვილის განმარტებით, იგი გადაიყვანეს პოლიციის განყოფილებაში, სადაც აიძულებდნენ, ეღიარებინა დანაშაული – თითქოს დაკავების დროს თან ჰქონდა ნარკოტიკული

[40] http://gyla.ge/geo/news?info=1370
[41] http://gyla.ge/geo/news?info=1753

საშუალება, მაგრამ, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ზეწოლის მიუხედავად, კორკოტაშვილისგან აღიარებითი ჩვენება ვერ მიიღეს. ვინაიდან ლევან კორკოტაშვილის ჯანმრთელობის მდგომარეობა თანდათან დამძიმდა (დაეწყო სახის შეშუპება და სისხლდენა), შემდგომ იგი გადაიყვანეს ღუდუშაურის სახელობის კლინიკაში, სადაც პირველადი სამედიცინო დახმარება გაეწია.

3. ვასილ ლომსაძის საქმე[42]**.** საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ადვოკატების მიერ შესწავლილი ვასილ ლომსაძის საქმის მასალებით ირკვევა შემდეგი:

მოქალაქე ვასილ ლომსაძე 2013 წლის 27 ოქტომბერს რუსთავში შინაგან საქმეთა სამინისტროს რუსთავის საქალაქო სამმართველოს მე-2 განყოფილების თანამშრომლებმა დააკავეს. მას ბრალად ედება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 353[1] მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის (პოლიციელზე თავდასხმა) ჩადენა. ბრალდებულად ცნობის დადგენილების თანახმად, 2013 წლის 27 ოქტომბერს, დაახლოებით 21:50 საათზე, რუსთავში, ბალანჩივაძის ქუჩა №7-ის მიმდებარე ტერიტორიაზე შინაგან საქმეთა სამინისტროს რუსთავის საქალაქო სამმართველოს უფროსის მოადგილეს, ზაალ ადამიას, მის სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით თავს დაესხა ვასილ ლომსაძე და მიაყენა სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად. 2013 წლის 29 ოქტომბერს რუსთავის რაიონულმა პროკურატურამ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს შუამდგომლობით მიმართა და ვასილ ლომსაძისთვის აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის შეფარდება მოითხოვა. სასამართლომ პროკურატურის შუამდგომლობა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა და ვასილ ლომსაძეს აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის ნაცვლად გირაო შეუფარდა, რაც პროკურატურამ გაასაჩივრა. თბილისის სააპელაციო სასამართლომ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს განჩინება ძალაში დატოვა.

საქმის მასალების შესწავლის შედეგად არაერთი ხარვეზი გამოვლინდა, რაც გამოძიების ტენდენციურობაზე, არაკვალიფიციურობასა და არაობიექტურობაზე მიუთითებს, კერძოდ:

1. გამოძიება დაწყებულია ვასილ ლომსაძის წინააღმდეგ და დაზარალებულად ცნობილია შინაგან საქმეთა სამინისტროს რუსთავის საქალაქო სამმართველოს უფროსის მოადგილე, ზაალ ადამია, თუმცა ლომსაძე და ფაქტის უშუალო თვითმხილველი რამდენიმე მოწმე მიუთითებენ, რომ სინამდვილეში ლომსაძე იყო მსხვერპლი და მას პოლიციელებმა სცემეს. დაცვის მხარემ მოწმის სტატუსით გამოკითხა ა. ა., რომელმაც განმარტა: „... აღნიშნულ პიროვნებას სახეზე ეტყობოდა, რომ იყო ძალიან ნაცემი, ცხვირიდან სისხლი სდიოდა და მთელი სახე ჰქონდა დასიებული. ჩვენ ვიკითხეთ თუ რაში იყო საქმე. ამ დროს იმ პიროვნებამ დაიწყო ტირილი და სთქვა, რომ ზაალიმ მცემაო... სადარბაზოში შემოცვივდა დაახლოებით 10 პიროვნება, რომელთაგანაც ზოგს ეცვა პოლიციელის ფორმა, ხოლო ზოგი კი იყო სამოქალაქო ფორმაში. რამდენიმე პოლიციის ფორმაში ჩაცმულმა პირმა უხეშად მოკიდეს ხელი იმ ნაცემ პიროვნებას და დაუწყეს ცემა, რომელიც ასევე ცემა-ცემით გაიყვანეს სადარბაზოდან, როდესაც გაიყვანეს სადარბაზოდან სხვებიც მიცვივდნენ და დაუწყეს ცემა, ამ დროს ერთ-ერთი სამოქალაქო ფორმაში ჩაცმული პიროვნება მოგვიბრუნდა და უხეშად მოგვმართა, რომ შევსულიყავით სახლში, ჩვენ შევედით სახლში“. დაცვის მხარემ მოწმის სტატუსით გამოკითხა ასევე ე. ო., ზ. კ. და გ. კ.. პოლიციის თანამშრომლების მიერ ვასილ ლომსაძის ცემის ფაქტი მათაც დაადასტურეს.

2. დაცვის მხარის ინიციატივით, ვასილ ლომსაძეს დამოუკიდებელ სასამართლო ექსპერტიზის ცენტრ „ვექტორში“ სამედიცინო ექსპერტიზა ჩაუტარდა. გაცემული დასკვნის თანახმად, მას ქალა-ტვინის დახურული ტრავმა და თავის ტვინის შერყევა აქვს. თავის ტვინის დაჟეჟილობის და სახის ძვლების მოტეხილობის გამოსარიცხად ვასილ ლომსაძეს თავის ტვინის მაგნიტურ-რეზონანსული

[42] http://gyla.ge/geo/news?info=1817

კომპიუტერული ტომოგრაფია და ნევროლოგის აქტიური მეთვალყურეობის ქვეშ მედიკამენტოზური მკურნალობა ესაჭიროება. პირადი გასინჯვით მას აღენიშნება დაზიანებები სისხლნაჟღენთების, სახის მარცხენა ნახევრის რბილი ქსოვილების შესიების, სუბკონიუქტივალური სისხლჩაქცევის, ნიკაპის დაჟეჟილი ჭრილობის და ნაჭდევების სახით. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ვასილ ლომსაძეს, ამჟამად არსებული მონაცემებით, დაზიანება რაიმე მკვრივი ბლაგვი საგნის (საგნების) არაერთჯერადი მოქმედებით აქვს მიყენებული.

3. დამაჯერებლობას მოკლებულია და კითხვის ნიშნებს აჩენს ბრალდების 2 მოწმის, პოლიციელების – ივანე ჩოქურისა და მიხეილ ბახუტაშვილის – ჩვენებები. აღსანიშნავია, რომ ეს გარემოება მითითებულია რუსთავის საქალაქო სასამართლოს განჩინებაშიც, რომლის თანახმად, „აღნიშნული მოწმეების ჩვენებები ფაქტობრივ გარემოებებში იმდენად თანხვედრი და მსგავსია, რომ ორთოგრაფიული შეცდომებიც კი ერთნაირი აქვთ“.

4. დაკავებულ ვასილ ლომსაძეს არ განემარტა მისი უფლებები, რითაც უხეშად დაირღვა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი. რუსთავის საქალაქო სასამართლომ ვასილ ლომსაძისათვის პატიმრობის შეფარდების შესახებ შუამდგომლობა სწორედ ამ გარემოების გამო არ დააკმაყოფილა. სასამართლოს განჩინებაში აღნიშნულია: „არცერთი პირის დაკითხვის ოქმით არ დასტურდება, რომ დაკავებულ ვასილ ლომსაძეს განემარტა მისი უფლება-მოვალეობანი. ... იმ მომენტიდან როდესაც ვასილ ლომსაძეს პოლიციის მუშაკების მიერ შეეზღუდა თავისუფალი მიმოსვლის უფლება, იგი ითვლებოდა დაკავებულად და ბრალდებულად, შესაბამისად, არსებობდა ვალდებულება დაკავებულისთვის გასაგები ფორმით შეეტყობინებინათ დაკავების საფუძვლები, განემარტათ, რა დანაშაულის ჩადენაში იყო ბრალდებული და ეცნობებინათ, რომ მას აქვს უფლება ადვოკატზე, დუმილისა და კითხვებზე პასუხის გაცემისგან თავის შეკავების უფლება. ... სასამართლო მიიჩნევს, რომ არსებითად არის დარღვეული საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 174-ე და 175-ე მუხლების მოთხოვნები“.

4. დავით კაპანაძის საქმე[43]**.** 2013 წლის 8 ოქტომბერს მედიით გავრცელდა ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ მოქალაქე დავით კაპანაძეს პოლიციის თანამშრომლებმა სცემეს, რის შედეგადაც მას სხეულის მძიმე დაზიანება მიადგა. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის წარმომადგენლებმა მოინახულეს დავით კაპანაძე, რომლის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, მის მიმართ განხორციელებული ქმედება დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს, კერძოდ:

დავით კაპანაძემ აღნიშნა, რომ იგი ქორეოგრაფია და თავისი პროფესიით მუშაობს თბილისის ორ სკოლაში. მას გარკვეული სიტყვიერი დაპირისპირება მოუვიდა სხვა ქორეოგრაფთან, თ. ჟ.-სთან.

2013 წლის 29 სექტემბერს დავით კაპანაძეს ტელეფონით დაუკავშირდა მისთვის უცნობი პირი, რომელმაც უთხრა, რომ ლაშა ცნობილაძე, თ. ჟ.-ს სიძე, იყო. კაპანაძის განცხადებით, ლაშა ცნობილაძემ მას სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა. მეორე დღეს კაპანაძე და ცნობილაძე შეხვედრაზე შეთანხმდნენ. დაახლოებით 14:30 საათზე დიღმის მასივის მიმდებარე ტერიტორიაზე ლაშა ცნობილაძე დავით კაპანაძესთან შესახვედრად სამოქალაქო ფორმაში ჩაცმულ 20-მდე პოლიციელთან ერთად მოვიდა. პოლიციელებმა კაპანაძეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს, რის შემდეგაც სცემეს, ძალის გამოყენებით ჩასვეს ავტომანქანაში და დიღმის მასივის პოლიციის ქვეგანყოფილებაში წაიყვანეს. პოლიციაში მივიდა ცნობილაძეც, რომელიც შსს-ის გენერალური ინსპექციის თანამშრომელი აღმოჩნდა. კაპანაძის გადმოცემით, ცნობილაძემ მას სხვა პოლიციელებთან ერთად დაუწყო „საქმის გარჩევა“ და დაემუქრა, რომ მის ყურამდე აღარ მისულიყო თ. ჟ.-სთან (მისი სიმამრი) დაპირისპირების ამბავი. „საქმის გარჩევას“ თან ახლდა სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა.

[43] http://gyla.ge/geo/news?info=1750

პოლიციიდან წამოსული დავით კაპანაძე გზაში შეუძლოდ გახდა, 112-ზე დარეკა, განაცხადა, რომ პოლიციელებმა სცემეს, და სასწრაფო დახმარება გამოიძახა. იგი საავადმყოფოში იქნა გადაყვანილი და შესაბამისი სამედიცინო დახმარება გაეწია. თბილისის ცენტრალური საავადმყოფოს მიერ გაცემულ ცნობაში მითითებულია შემდეგი დიაგნოზი: „გულმკერდის დახურული ტრავმა, ნეკნების მრავლობითი მოტეხილობა“.

იმავე დღეს საავადმყოფოში პოლიცია მივიდა და დავით კაპანაძეს მოსთხოვა კვლავ პოლიციაში მისვლა, სადაც, კაპანაძის განცხადებით, პოლიციელებმა მას იძულებით მიაცემინეს ჩვენება, ვითომ ფიზიკური დაზიანებები პოლიციის შენობიდან გასვლის შემდეგ მისთვის უცნობმა პირებმა უცნობი მოტივით მიაყენეს.

5. შიო კობიძის საქმე[44]**.** შემაშფოთებელია მოქალაქე შიო კობიძის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია. შიო კობიძის თქმით, ის 2013 წლის 27 ოქტომბერს, ღამის 2 საათზე, ვარდების მოედანზე ძველი თბილისის პოლიციის თანამშრომლებმა დააკავეს და სამმართველოში გადაიყვანეს. კობიძის განცხადებით, პოლიციაში იგი აწამეს: 4-5 ადამიანი დაუზოგავად სცემდა, ჭრილობაში ავტოკალამს აჭერდა, აგინებდა, „ცოცხების“ გამოყენებით აშინებდა და დაინვალიდებას „ჰპირდებოდა“. მის სხეულზე არსებულ ფიზიკური ძალადობის კვალს ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მიერ გაცემული სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნა ადასტურებს. შიო კობიძის ინფორმაციით, წამების ფაქტის უშუალო მოწმეა მისი მეგობარი, რომელიც მასთან ერთად დააკავეს. შიო კობიძე მიუთითებს, რომ ადვოკატთან ერთად სამი თვის განმავლობაში ითხოვდა გამოძიების დაწყებას, თუმცა უშედეგოდ. გამოძიება მხოლოდ 2014 წლის 4 თებერვალს, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაში ამ საკითხზე საგანგებო პრესკონფერენციის გამართვიდან რამდენიმე დღეში, დაიწყო.

6. ლაშა შათირიშვილი[45]**.** მოქალაქე ლაშა შათირიშვილი 2013 წლის 24 დეკემბერს შინაგან საქმეთა სამინისტროს რუსთავის საქალაქო სამმართველოს მე-3 განყოფილების თანამშრომლებმა დააკავეს. მას ბრალად ედება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის (ნარკოტიკული საშუალების დიდი ოდენობით შენახვა) ჩადენა. ლ. შათირიშვილის თქმით, დაკავების დროს მას პოლიციის თანამშრომლებმა სცემეს და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს, ამასთანავე, აღნიშნულის შესახებ განცხადების შემთხვევაში ნარკოტიკის ჩადებით დაემუქრნენ. შათირიშვილს რუსთავის საქალაქო სასამართლომ აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობა შეუფარდა. მის სხეულზე არსებულ ფიზიკური ძალადობის კვალს რუსთავის საქალაქო საავადმყოფოს ანკეტა და სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში ლაშა შათირიშვილის შეყვანისას ექიმის მიერ დაფიქსირებული დაზიანებები ადასტურებს.

7. ირაკლი წულაძე[46]**.** მოქალაქე ირაკლი წულაძე 2013 წლის 18 ნოემბერს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თბილისის მთავარი სამმართველოს თანამშრომლებმა ვარკეთილის მიმდებარე ტერიტორიაზე დააკავეს. ი. წულაძის განმარტებით, დაკავების დროს მას პოლიციის თანამშრომლებმა სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს, ასევე ჩაუდეს ნარკოტიკული საშუალება. თბილისის საქალაქო სასამართლომ წულაძეს აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობა შეუფარდა. მის სხეულზე

[44] http://gyla.ge/geo/news?info=1953
[45] http://gyla.ge/geo/news?info=1953
[46] http://gyla.ge/geo/news?info=1953

არსებულ ფიზიკური ძალადობის კვალს სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში ირაკლი წულაძის შეყვანისას ექიმის მიერ დაფიქსირებული დაზიანებები ადასტურებს.

8. დავით ჩაჩუა[47]**.** მოქალაქე დავით ჩაჩუას განცხადებით, ის 2014 წლის 19 იანვარს, გამთენიისას, პოლიციის თანამშრომლებმა დააკავეს და ვაკე-საბურთალოს პოლიციის ერთ-ერთ განყოფილებაში (ტელევიზიის გვერდით) გადაიყვანეს. როგორც დავით ჩაჩუა ამბობს, მას ფიზიკურად გაუსწორდნენ და ამის შემდეგ გაათავისუფლეს.

9. გიორგი ჯიქურაშვილი[48]**.** მოქალაქე გიორგი ჯიქურაშვილი პოლიციელთა მიერ სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენებაზე საუბრობს. ის მიუთითებს, რომ პოლიციელებმა ძალის გამოყენებით აიძულეს, ეღიარებინა დანაშაული, რომელიც არ ჩაუდენია. გარდა ამისა, გიორგი ჯიქურაშვილის ახსნა-განმარტებაში აღნიშნულია ერთ-ერთი პროკურორის ქმედება, რომელიც დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს.

10. სეიფ სეიფიევი[49]**.** საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში სეიფ სეიფიევი, რომელიც ამჟამად სასჯელაღსრულების №8 დაწესებულებაში იმყოფება, აღნიშნავს, რომ ის 2013 წლის 11 აგვისტოს მარნეულის პოლიციის განყოფილებაში დაკითხვაზე დაიბარეს, დაკითხვაზე მისული პოლიციის შენობაში არსებულ ერთ-ერთ ოთახში შეიყვანეს და ცემა დაუწყეს. მისგან მოითხოვდნენ, რომ ყაჩაღობაში თანამონაწილეობა დაებრალებინა. ს. სეიფიევის განცხადებით, ცემაში სამი პირი მონაწილეობდა და ამ პროცესს პროკურორიც ესწრებოდა. სეიფიევი ასევე მიუთითებს, რომ მოგვიანებით ის გადაიყვანეს რუსთავში, სადაც გაგრძელდა მასზე ფიზიკური და სიტყვიერი ზემოქმედება. იგი აღნიშნავს, რომ თავზე ჩამოაცვეს პოლიეთილენის პარკი, რომელიც მას შემდეგ მოხსნეს, რაც შეუძლოდ გახდა. სეიფ სეიფიევის თქმით, ცემა 10−12 საათის განმავლობაში, რამდენიმე წუთის, ზოგჯერ − დაახლოებით ნახევარი საათის ინტერვალით მიმდინარეობდა.

11. თეიმურაზ გვარაძე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში თეიმურაზ გვარაძე მიუთითებს, რომ ის 2013 წლის 21 მაისს თელავის პოლიციის განყოფილების თანამშრომლებმა დააკავეს. დაკავების დროს მას პოლიციელებმა − ნუგზარ ზათიაშვილმა, მერაბ კომშიაშვილმა და ვანო ხაზიურმა, თელავის პოლიციის უფროსმა და რამდენიმე სხვა პირმა წყლით სავსე ბოთლებით სცემეს.

12. გიორგი ქოთუაშვილი. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში გიორგი ქოთუაშვილი მიუთითებს, რომ დაკავების დროს გორის პოლიციის განყოფილების თანამშრომლებმა მასზე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ზეწოლა განახორციელეს, კერძოდ, ფეხებით სცემდნენ ზურგის არეში, ავტომატის კონდახით − თავში და მუშტებს ურტყამდნენ სახის არეში, ასევე მისთვის დანის ჩადებას ცდილობდნენ.

13. მიხეილ ფარულავა. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში მიხეილ ფარულავა აღნიშნავს, რომ ის 2014 წლის 5 თებერვალს ქ.

---

[47] http://gyla.ge/geo/news?info=1953
[48] http://gyla.ge/geo/news?info=1953
[49] http://gyla.ge/geo/news?info=2049

თბილისში დააკავეს. დაკავების დროს მასზე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ზემოქმედება განხორციელდა, რის გამოც იგი იძულებული გახდა, ეღიარებინა დანაშაული (ნარკოტიკული ნივთიერების შეძენა-შენახვა), რომელიც არ ჩაუდენია.

14. მამუკა კარელიძე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში მამუკა კარელიძე, რომელიც 2013 წლის 20 აგვისტოს ქ. გორში დააკავეს, მიუთითებს, რომ, როდესაც ქუჩაში მიდიოდა, მასთან მოულოდნელად რამდენიმე პოლიციელი მივიდა. მათ მ. კარელიძე ძირს დააგდეს და ცემა დაუწყეს. ისინი კარელიძეს ეუბნებოდნენ, რომ, თუ ბარის „გატეხვას“ არ აღიარებდა, მის მეგობრებსა და ძმას „გაფატრავდნენ“.

15. ვალერიან ბეჟიკოშვილი. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის 2014 წლის 19 თებერვალს მიცემულ ახსნა-განმარტებაში ვალერიან ბეჟიკოშვილი მიუთითებს, რომ ის 2014 წლის 28 იანვარს ქ. თბილისში, სასტუმრო „კოლხეთის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე პოლიციის თანამშრომლებმა დააკავეს, რის შემდეგაც „თანამშრომლობას“ და ყოფილი პატიმრების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას სთავაზობდნენ, სანაცვლოდ კი ფულად ანაზღაურებას ჰპირდებოდნენ, რასაც იგი არ დათანხმდა. ვალერიან ბეჟიკოშვილი ასევე აღნიშნავს, რომ ამის შემდეგ მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს.[50]

16. რამაზ ნადირაძე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში რამაზ ნადირაძე აღნიშნავს, რომ ის 2013 წლის 7 ნოემბერს, დაახლოებით 20:30 საათზე, მეგობართან ერთად დაბა აგარაში, მთავარ მაგისტრალთან იმყოფებოდა. ამ დროს რ. ნადირაძე პოლიციის თანამშრომლებმა დააკავეს და პოლიციის განყოფილებაში გადაიყვანეს. იგი მიუთითებს, რომ პოლიციის განყოფილებაში ქარელის პოლიციის უფროსი აიძულებდა, ცრუ ჩვენება მიეცა და ნარკოტიკების შენახვა დაებრალებინა, რაზედაც ნადირაძემ უარი განაცხადა. რამაზ ნადირაძის თქმით, ამის შემდეგ ქარელის პოლიციის უფროსმა მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა.

17. ირაკლი ქელბაქიანი. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში ირაკლი ქელბაქიანი მიუთითებს, რომ 2014 წლის 15 მარტს ქ. თბილისში, არსენას და ზაალ ქიქოძის ქუჩების კუთხეში საპატრულო პოლიციის ავტომანქანიდან (ნომერი KCK-636) გადმოვიდა ორი პოლიციელი, რომლებმაც მანქანაში ჩაჯდომა მოსთხოვეს. როდესაც ი. ქელბაქიანმა მიზეზი იკითხა, მას სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს და ძალის გამოყენებით ჩასვეს მანქანაში. როგორც ქელბაქიანი განმარტავს, ავტომანქანაში ჩასმის შემდეგ მას ხელბორკილები დაადეს და გააგრძელეს სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენება – თავისა და სახის არეში, აგრეთვე კიდურებზე ხელით და რკინის ხელკეტით ურტყამდნენ. ირაკლი ქელბაქიანი ასევე აღნიშნავს, რომ მისი გაგუდვის იმიტირებასაც შეეცადნენ. დროებითი მოთავსების იზოლატორში მისი მიყვანისას შედგენილ გარეგნული დათვალიერების ოქმში მითითებულია, რომ ირაკლი ქელბაქიანს აღენიშნებოდა: „ნაჭდევი ყელზე, მარცხენა ყურის უკან ნაკაწრები, ორივე მხარზე, მარცხენა მუხლზე მცირე ზომის სილურჯე, მარჯვენა მხარზე სილურჯეები“. დაზიანებების არსებობას ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ გაცემული ცნობაც ადასტურებს.[51]

---

[50] http://gyla.ge/geo/news?info=2049
[51] http://gyla.ge/geo/news?info=2049

18. ბექა გოგუაძე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში ბექა გოგუაძე მიუთითებს, რომ ის 2013 წლის 17 ნოემბერს დიდუბე-ჩუღურეთის პოლიციის №5 განყოფილების თანამშრომლებმა დააკავეს და მიიყვანეს განყოფილებაში, სადაც ორმა თანამშრომელმა მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა, კერძოდ, ბ. გოგუაძე განყოფილების უფროსის კაბინეტში ჯერ სიტყვიერად შეურაცხყვეს, ხოლო შემდეგ წააქციეს და ტანზე და სახის არეში წიხლებით სცემეს.

19. ნუგზარ თაბაგარი. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის იურისტისთვის მიცემულ ახსნა-განმარტებაში ნუგზარ თაბაგარი მიუთითებს, რომ ის 2014 წლის 18 თებერვალს, დაახლოებით ღამის 3 საათზე, ძველი თბილისის პოლიციის მე-5 განყოფილების თანამშრომლებმა ქურდობის ბრალდებით დააკავეს. ნ. თაბაგარის განცხადებით, დაკავების დროს პოლიციელებმა მას ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს, ასევე დაემუქრნენ, რომ, თუ დანაშაულს არ აღიარებდა, „წამალს“ და იარაღს ჩაუდებდნენ.

20. მამუკა მიქაუტაძე. საანგარიშო პერიოდში საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო მოქალაქე მამუკა მიქაუტაძის უკანონო დაკავების ფაქტმა, მოგვიანებით მოწმის სტატუსით მისმა დაკითხვამ და იმის შესახებ გავრცელებულმა ინფორმაციამ, რომ დაკითხვის დროს მიქაუტაძეზე, სავარაუდოდ, ჩვენების მიღების მიზნით პოლიციელებმა ზეწოლა განახორციელეს. ჩვენების მიცემის მომდევნო დღეს მიქაუტაძემ, ოფიციალური ვერსიის თანახმად, თავი ჩამოიხრჩო. ჩვენ მიერ მოპოვებული ინფორმაციით, მამუკა მიქაუტაძე 2013 წლის 5 ივლისს, დილით, საკუთარ სამუშაო ადგილას დააკავეს. თვითმხილველთა განცხადებით, მამუკა მიქაუტაძე რამდენიმე საათის განმავლობაში დაკავების ადგილას ჰყავდათ, შემდეგ კი სამართალდამცავებმა წაიყვანეს. ის გადაიყვანეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თბილისის მთავარი სამმართველოს შენობაში, სადაც, ოფიციალური ვერსიით, მიქაუტაძე მოწმედ იკითხებოდა. აღსანიშნავია, რომ მამუკა მიქაუტაძესთან შეხვედრის და დაკითხვაზე დასწრების შესაძლებლობა არ მიეცა ადვოკატს, რომელიც პოლიციის შენობაში გამომძიებელთან დაუკავშირებლობის მოტივით არ შეუშვეს. გარდა ამისა, ადვოკატს რამდენიმე საათის განმავლობაში არ მიეცა საშუალება, შეხვედროდა მეორე დაკავებულს, გელა მანჯავიძეს.

პოლიციიდან წამოსული მამუკა მიქაუტაძე მეგობრებს მასზე განხორციელებული ზეწოლის შესახებ მოუყვა და განაცხადა, რომ იატაკზე დაგდებულს თავზე ფეხის დაჭერით მოაწერინეს ხელი გელა მანჯავიძის საწინააღმდეგო ჩვენებაზე. მან ასევე აღნიშნა, რომ მეორე დილით კვლავ დაბარებული იყო პოლიციაში.

მამუკა მიქაუტაძე მასზე განხორციელებული ზემოქმედების შესახებ საკუთარ მეუღლესაც ესაუბრა. მეორე დილით მიქაუტაძემ მეგობრებს აცნობა, რომ მომხდარის შემდეგ სიცოცხლე აღარ სურდა, მოგვიანებით კი ის თბილისის ზღვის მიმდებარე ტერიტორიაზე ჩამომხრჩვალი იპოვეს. მ. მიქაუტაძის გვამს საგამოძიებო ორგანოს ინიციატივით ექსპერტიზა ჩაუტარდა. შემდეგ ოჯახის თანხმობით მას ალტერნატიული ექსპერტიზა ჩაუტარდა. ამ ექსპერტიზის შედეგად გვამზე დაფიქსირდა რამდენიმე დაზიანება, რომელთა მიღების დრო შეესაბამებოდა მიქაუტაძის პოლიციაში ყოფნის დროს. ექსპერტის განცხადებით, მამუკა მიქაუტაძეს სიკვდილამდე დროის ახლო პერიოდში სხეულის დაზიანება „რამე მკვრივი, ბლაგვი საგნის ზემოქმედებით“ მიადგა.

მამუკა მიქაუტაძის თვითმკვლელობამდე მიყვანის ფაქტზე გამოძიებას აწარმოებდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექცია, რომელმაც დაადგინა, რომ კრიმინალური პოლიციის თანამშრომლებს მ. მიქაუტაძისთვის ფიზიკური ან ფსიქიკური შეურაცხყოფა არ მიუყენებიათ.

მიგვაჩნია, რომ აღნიშნულ საქმეზე გამოძიება უნდა ჩაეტარებინა არა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ანუ იმ უწყებას, რომლის სისტემაშიც, სავარაუდოდ, ჩადენილ იქნა დანაშაული, არამედ პროკურატურას. შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის საგამოძიებო სამმართველოს მიერ გამოძიების ეტაპზე გავრცელებული წინასწარი შეფასებები საეჭვოს ხდის წარმართული გამოძიების დამოუკიდებლობას, ეფექტიანობასა და სანდოობას.

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2013 წლის 7 ივლისის №34 ბრძანების („სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო და ტერიტორიული საგამოძიებო ქვემდებარეობის განსაზღვრის თაობაზე“) დანართის („სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო და ტერიტორიული საგამოძიებო ქვემდებარეობა“) მე-2 პუნქტის თანახმად, პოლიციელის მიერ ჩადენილი დანაშაულის თაობაზე საქმე პროკურატურის გამომძიებლის საგამოძიებო ქვემდებარეობას განეკუთვნება.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე „ენუქიძე და გირგვლიანი საქართველოს წინააღმდეგ“ განაცხადა: „იმისთვის, რომ გამოძიება ეფექტიანი იყოს, გამოძიებაზე პასუხისმგებელი და მისი წარმმართველი პირები დამოუკიდებელნი და მიუკერძოებელნი უნდა იყვნენ, როგორც სამართლის, ისე პრაქტიკის თვალსაზრისით. ეს ნიშნავს, რომ არა მხოლოდ არ უნდა არსებობდეს იერარქიული ან ინსტიტუციური კავშირი მოვლენების მონაწილე პირებთან, არამედ ისინი პრაქტიკულადაც დამოუკიდებელნი უნდა იყვნენ. ეფექტიანი გამოძიება, რომელსაც მოითხოვს მე-2 მუხლი, განამტკიცებს საზოგადოების რწმენას, რომ ხელისუფლებას ძალუძს უზრუნველყოს სამართლის უზენაესობა, რათა აღკვეთოს უკანონო ფარული გარიგებების ნებისმიერი გამოვლინება ან მართლსაწინააღმდეგო ქმედებების მიმართ შემწყნარებლური დამოკიდებულება და, როდესაც საქმეში სახელმწიფოს წარმომადგენლების ან სახელმწიფო ორგანოების ხელი ურევია, უზრუნველყოს, რომ მათ პასუხი აგონ თავიანთი ქმედებებისათვის, რომლებსაც შედეგად ადამიანის სიკვდილი მოჰყვა“.

ყოველივე ზემოაღნიშნული ცხადყოფს, რომ მამუკა მიქაუტაძის საქმეზე გამოძიება საქართველოს კანონმდებლობისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი სტანდარტების უხეში დარღვევით წარიმართა.

21. რომან იაკობაძე. საანგარიშო პერიოდში საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო ასევე რომან იაკობაძის საქმემ. რ. იაკობაძის ოჯახის წევრთა განცხადებით, ადიგენის პოლიციის განყოფილების თანამშრომლები მასზე ზეწოლას ახორციელებდნენ და აიძულებდნენ, ნათესავისათვის იარაღი ჩაედო. ისინი აღნიშნავდნენ, რომ იაკობაძეს დააწერინეს ჩვენება საკუთარი თავის წინააღმდეგ. ამ ფაქტების შესახებ დაზარალებულის ოჯახმა შეატყობინა როგორც აჭარის პროკურატურას, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციებს. ყურადსაღებია ის გარემოებაც, რომ დაკავების შემდეგ რომან იაკობაძეს პოლიციის იმავე განყოფილებამ არ მისცა დაცვის უფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა. პოლიციელებმა უარყვეს რომან იაკობაძის საქმესთან დაკავშირებით მისი ოჯახის მიერ საზოგადოებისათვის წარდგენილი ფაქტების ნამდვილობა. ამასთანავე, საქმეზე პროკურატურის მიერ სრულყოფილი გამოძიების ჩატარების და მისი შედეგების შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ გამხდარა.

7. რეკომენდაციები

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“, „საქართველოს დემოკრატიულ ინიციატივას“, „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრს (EMC)“ და „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციას“ მიაჩნიათ, რომ უახლოეს მომავალში უნდა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები:

- მნიშვნელოვანია, დაიწყოს შსს-ის სიღრმისეული რეფორმა, მათ შორის, სამინისტროს რეორგანიზაციის, მისგან უშიშროების ნაწილის გამოყოფის და კადრების მართვის მიმართულებით;
- მიზანშეწონილია, შსს-ის საკანონმდებლო ინიციატივები საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი იყოს და მოქალაქეთა უფლებების დაცვის მაღალ სტანდარტებს ამკვიდრებდეს;
- საჭიროა, შსს-მ უმოკლეს ვადებში მოითხოვოს მოწმის დაკითხვის ახალი წესის და სხვა პროგრესული ნორმების ამოქმედება;
- აუცილებელია, შსს-მ, ერთი მხრივ, გააანალიზოს 2013 წლის გამოწვევები, განსაკუთრებით გამოხატვის თავისუფლების უზრუნველყოფის კუთხით, და, მეორე მხრივ, დაგეგმოს აღნიშნული პრობლემების ეფექტიანად გადაჭრა, მათ შორის, პერსონალის ტრენინგის გზით;
- მნიშვნელოვანია, უმოკლეს ვადებში იქნეს გამოძიებული ყველა დანაშაული, რომლებიც პოლიციელთა მიერ უფლებამოსილების სავარაუდო გადამეტებას უკავშირდება;
- მნიშვნელოვანია, შსს-ში ფარული მიყურადებისა და თვალთვალის ისეთი სისტემა დამკვიდრდეს, რომელიც საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი იქნება. ამისთვის აუცილებელია, მიღებულ იქნეს საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლებიც მაქსიმალურად გამორიცხავს პირადი ცხოვრების ხელყოფის და ფარული საგამოძიებო მოქმედებების განმახორციელებელი სუბიექტების მიერ ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობას;
- ფარული მიყურადებისა და თვალთვალის ზედამხედველობის მექანიზმის შესაქმნელად ასევე აუცილებელია პირადი ინფორმაციის დაცვისთვის პასუხისმგებელი სუბიექტების წრის გაფართოება, მათი გააქტიურება და მათთვის კანონმდებლობით დამატებითი ფუნქციების მინიჭება;
- მიზანშეწონილია, შეიქმნას სპეციალური საპარლამენტო კომისია, რომელიც ზედამხედველობას გაუწევს ფარული მიყურადებისა და თვალთვალის შედეგად მოპოვებული ინფორმაციის შემოწმების, გამოყენებისა და შენახვის, აგრეთვე ჩანაწერების წაშლისა და განადგურების წესების დაცვას;
- კანონმდებლობის თანახმად, პოლიციელის მიერ ჩადენილი დანაშაული პროკურატურამ უნდა გამოიძიოს, თუმცა პრაქტიკაში დაფიქსირდა არაერთი შემთხვევა, როდესაც გამოძიებას („მოკვლევას“) შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექცია აწარმოებს. აუცილებელია, თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში კანონმდებლობის მოთხოვნა უპირობოდ შესრულდეს;
- პოლიციელის მიერ ჩადენილი დანაშაულის ობიექტური, მიუკერძოებელი და ეფექტიანი გამოძიებისათვის აუცილებელია ისეთი მექანიზმის შექმნა, რომელიც გამორიცხავს ან მინიმუმამდე შეამცირებს არაეფექტიანი და მიკერძოებული გამოძიების რისკებს.